

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

นายระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**Factors Relating to Role Performance of Village Agricultural Volunteers
in Chon Buri Province**

Mr. Rapeepat Soemsukjirachote

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

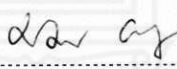
2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร
หมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี
ชื่อและนามสกุล นายระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง

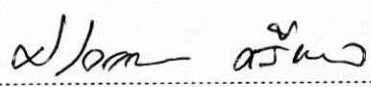
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ธวัฒน์ พานิชโยทัย)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงยิ่งจาก อาจารย์ ฐวนันท์ พานิชโยทัย ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาสละเวลาในการให้ คำปรึกษาแนะนำ ถ่ายทอดความรู้และแนวความคิดทางด้านวิชาการอันมีคุณค่าตลอดจนแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดที่ผู้วิจัยศึกษา ค้นคว้า ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จ พร้อมกันนี้ขอขอบพระคุณเกษตรจังหวัดชลบุรี เกษตรอำเภอนนทบุรี และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตร อำเภอบางบัวทองในจังหวัดนนทบุรี ผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวม ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีทุกท่านที่เสียเวลา และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ขอขอบคุณเพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโทรุ่นที่ 13 มณีปริชาติ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับการช่วยเหลือและกำลังใจจากบิดา มารดา และทุกคนใน ครอบครัว ตลอดจนบุคคลต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมาก ที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้ทั้งหมดในที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและความปรารถนาดีของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณ และขอบคุณมาไว้ในโอกาสนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน คุณค่าและความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ

กรกฎาคม 2557

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
ในจังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัย นายระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ รหัสนักศึกษา 2559000357 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
(2) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี (4) เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น 678 คนและขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 252 คน การคัดเลือกตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยการกำหนดสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อประชากร โดยแยกรายอำเภอ เมื่อได้จำนวนตัวอย่างรายอำเภอแล้ว จึงทำการสุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า (1)อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลักเป็นอาชีพเกษตรกรกรรม มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน มีรายได้จากการประกอบอาชีพทางการเกษตรเฉลี่ย 337,555 บาทต่อปี และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 74,929 บาทต่อปี ส่วนมากมีพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นของตนเอง เกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ได้รับข่าวสารเฉลี่ย 2.6 ครั้งต่อเดือน โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับปานกลาง มีแรงจูงใจในระดับมากต่อการปฏิบัติงาน (2)อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง มีความพึงพอใจมากต่อการช่วยประชาสัมพันธ์ การขึ้นทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) (3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีคือ การรับทราบข้อมูล/ข่าวสารด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน (4) ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีในภาพรวมระดับน้อย มีปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ข้อเสนอแนะ ควรมีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน และควรมีการจัดอบรมและให้ความรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คำสำคัญ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดชลบุรี

Thesis title: Factors Relating to Role Performance of Village Agricultural Volunteers in Chon Buri Province

Researcher: Mr. Rapeepat Soemsukjirachote; **ID:** 2559000357;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Benchamas Yooprasert, Associate Professor;

(2) Dr. Jinda Khlibtong, Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The purposes of this research were to (1) study fundamental, personal and socio-economic factors as well as other factors of village agricultural volunteers in Chon Buri Province (2) study satisfaction towards role performance of village agricultural volunteers in Chon Buri Province (3) study factors relating to role performance opinions toward role performance of village agricultural volunteers in Chon Buri Province (4) study problems and suggestions for role performance of village agricultural volunteers in Chon Buri Province.

The population in this study was a total of 678 village agricultural volunteers who had been appointed earlier in the area of Chon Buri Province. Out of 252 samples were identified by stratified random sampling through identifying ratio with number of sample group per population, individually separating each district. Once the number of samples in each district was picked, then random sampling in each district was conducted by simple random sampling through drawing lots. Instrument was interview form. Data was analyzed by frequency distribution, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation and regression analysis.

From the study results, it was discovered as follows. (1) Most of the village agricultural volunteers in Chon Buri Province were male. Their average age was 54 years. They completed lower primary education. Agriculture was their main occupation. Their average number of household labor was 2 persons. Their average annual income from agricultural sector was 337,555 baht while their average annual income from non-agricultural sector was 74,929 baht. Most of them owned their agricultural area. Almost all of them joined agricultural groups/institutes. Averagely, they received updated news and information 2.6 times/month, mostly from agricultural extension staff at the highest level. Support for role performance from relevant work units was at medium level. Inspiration over role performance was at high level. (2) Satisfaction with role performance of village agricultural volunteers was rated at medium level. They were satisfied with PR assistance and participation in economic crops record registration. (3) Factors relating to role performance of village agricultural volunteers in Chon Buri Province were; receiving news/ updated agricultural information, role performance support from relevant work units and satisfaction with role performance. (4) Overall problem in role performance of village agricultural volunteers in Chon Buri Province was at low level. They had problem in collecting fundamental agricultural data of villages. Suggestion; remuneration should be paid to them for role performance. Training should be organized to provide knowledge and understanding in data collection process.

Keywords: Village Agricultural Volunteers, Chon Buri Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	11
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ	15
กระบวนการรับรู้	17
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจ	20
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ	24
สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรจังหวัดชลบุรี	29
แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	31
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	
วิธีดำเนินการวิจัย	47
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การวิเคราะห์ข้อมูล	50
บทที่ 4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
ตอนที่ 1 สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ ของเกษตรกร	55
ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	66
ตอนที่ 3 การปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	70
ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรกรหมู่บ้าน	76
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	80
บทที่ 5	
สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
สรุปการวิจัย	85
อภิปรายผล	89
ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	105
ก ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม	106
ข แบบสอบถามการวิจัย	111
ประวัติผู้วิจัย	123

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 กระบวนการรับรู้ (The perception process).....	17

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจและบทบาทที่ครอบคลุมงานด้านการเกษตรทุกด้าน งานแต่ละด้านก็จะมีหน่วยงานภายในสังกัด ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้การดำเนินงานตามภารกิจเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายของรัฐบาล แต่ในปัจจุบันอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีจำนวนลดน้อยลง ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดูแลเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับภารกิจในปัจจุบันมีเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้นส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่จึงได้มีการรับสมัคร และคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขา จำนวน 13 สาขา มาเพื่อเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งในอดีตที่ผ่านมามีการส่งเสริมการเกษตรเคยมีการคัดเลือกเกษตรกรผู้นำทางการเกษตรมาแล้วตั้งแต่ปี 2520 เพื่อทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการรับความรู้ และไปกระจายความรู้ให้เกษตรกรรายอื่นๆ ต่อไป จากนั้นยังมีการพัฒนาเกษตรกรผู้นำมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน ได้พัฒนาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านซึ่งมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และประชาสัมพันธ์งานนโยบายต่างๆ ของส่วนราชการ ในการนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงมีนโยบายให้การดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรเกิดการบูรณาการ มีความเข้าใจ และเกื้อหนุนการทำงานร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดการเชื่อมโยงในการทำงานที่เป็นแนวทางเดียวกัน จึงได้ออกระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และสามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ในปี 2554 กำหนดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คนที่ปฏิบัติงานในสาขาต่างๆ ตามความถนัดของอาสาสมัครเกษตร รวม 13 สาขา องค์กรเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน

สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ได้ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยได้มีการรับสมัครตัวแทนเกษตรกรจากทุกหมู่บ้าน แล้วทำการคัดเลือกให้เหลือหมู่บ้านละ 1 คนเพื่อเป็นอาสาสมัครเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร และจัดทำคำสั่งแต่งตั้งอาสา

สมัครเกษตรกรหมู่บ้านขึ้น ในปี พ.ศ.2554 จำนวน 678 คน เพื่อทำหน้าที่ประสานความเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ ทั้ง 13 สาขา องค์กรเกษตรกร เพื่อให้เกิดการ บูรณาการงานพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้านตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเนื่อง และยั่งยืน ส่วนในปี 2555 และปี 2556 สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ได้ดำเนินโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยมีการถ่ายทอดความรู้การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การขึ้นทะเบียนเกษตรกร การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน นอกจากนี้กรมส่งเสริมการเกษตรยังมีนโยบายในการยกระดับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เป็น Smart Farmer ในปี 2557 อีกลำดับขั้นต่อไปด้วย

จากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ผ่านมาพบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหลายอย่าง อาทิเช่น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีภารกิจมากเนื่องจากบางรายเป็นอาสาสมัครด้านอื่นๆ เป็นผู้นำชุมชน หรือเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีภารกิจมากมายทำให้ไม่ค่อยมีเวลาปฏิบัติหน้าที่ได้ ซึ่งส่งผลทำให้การปฏิบัติงานไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ตลอดจนปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนหรือกำหนดนโยบายในการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดชลบุรี ให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ โดยสามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับปัญหาและสถานการณ์จริงในพื้นที่อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งเผยแพร่ผลการศึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และพัฒนานากิจกรรมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

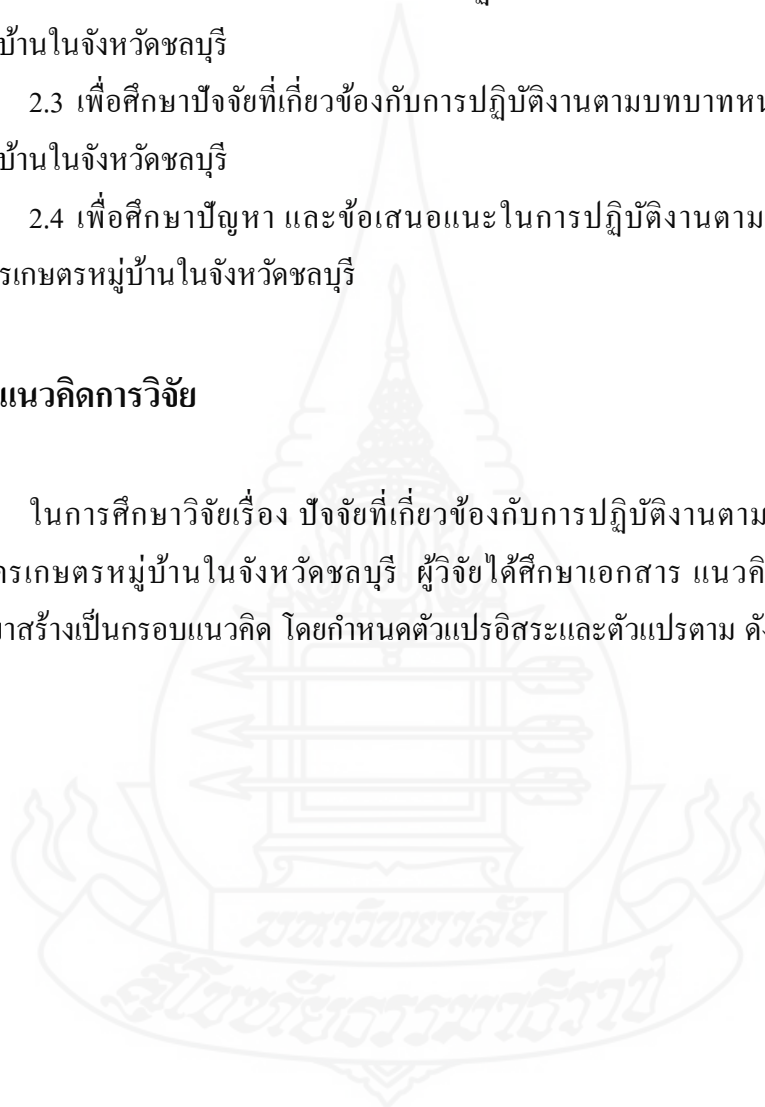
2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

2.4 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นกรอบแนวคิด โดยกำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. การศึกษา

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

4. การประกอบอาชีพหลัก
5. การประกอบอาชีพรอง
6. จำนวนแรงงานในครัวเรือน
7. รายได้
8. พื้นที่ทำการเกษตร

ปัจจัยทางสังคม

9. การเป็นผู้นำชุมชน
10. การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ
11. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร
12. สาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
13. การรับทราบข้อมูล / ข่าวสารด้านการเกษตร

ปัจจัยอื่นๆ

14. การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน
15. แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
16. ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน

ตัวแปรตาม

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน
4. การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และการศึกษา ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ และพื้นที่ทำการเกษตร ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การเป็นผู้นำชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และการรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน มีอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการปฏิบัติของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 678 หมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดชลบุรีที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และยังคงปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดไว้ โดยครอบคลุม 4 กิจกรรมหลัก คือ 1) จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 3) ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน 4) ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.3 ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2556 ถึงเดือนมิถุนายน 2557

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 อาสาสมัครเกษตร หมายถึง เกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือสมัครใจเข้ามาเป็นอาสาสมัครภายใต้หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กำหนด เพื่อเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งงานของชุมชนซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตรหรือสหกรณ์ เรียกโดยย่อว่า “อกษ.” ทั้งนี้ในการวิจัยครั้งนี้คือเกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งจากจังหวัดชลบุรีให้ดำรงตำแหน่งอาสาสมัครเกษตรปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชลบุรี

6.2 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับคัดเลือกหมู่บ้านละ 1 คน จากการประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน เรียกโดยย่อว่า “อกม.” อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี ซึ่งในงานวิจัยนี้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน คือเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดชลบุรี จำนวน 678 คน

6.3 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง ลักษณะการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ระบุไว้ในประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ดังนี้

6.3.1 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

6.3.2 ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

6.3.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

6.3.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.4 การปฏิบัติงาน หมายถึง การกระทำหรือการดำเนินงานตามหน้าที่ที่ได้รับ ซึ่งในงานวิจัยนี้คือการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ข้าราชการหรือพนักงานราชการของสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ที่เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่เพื่อให้ความรู้ และการสนับสนุนการปฏิบัติงานแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

6.6 การสนับสนุนการปฏิบัติงาน หมายถึง การที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านความรู้ ปัจจัยการผลิต งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

6.7 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง แรงขับเคลื่อนที่อยู่ภายในของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่จะช่วยกระตุ้นให้มีพลังในการปฏิบัติงาน เช่น การได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้าน ความภาคภูมิใจในการทำหน้าที่

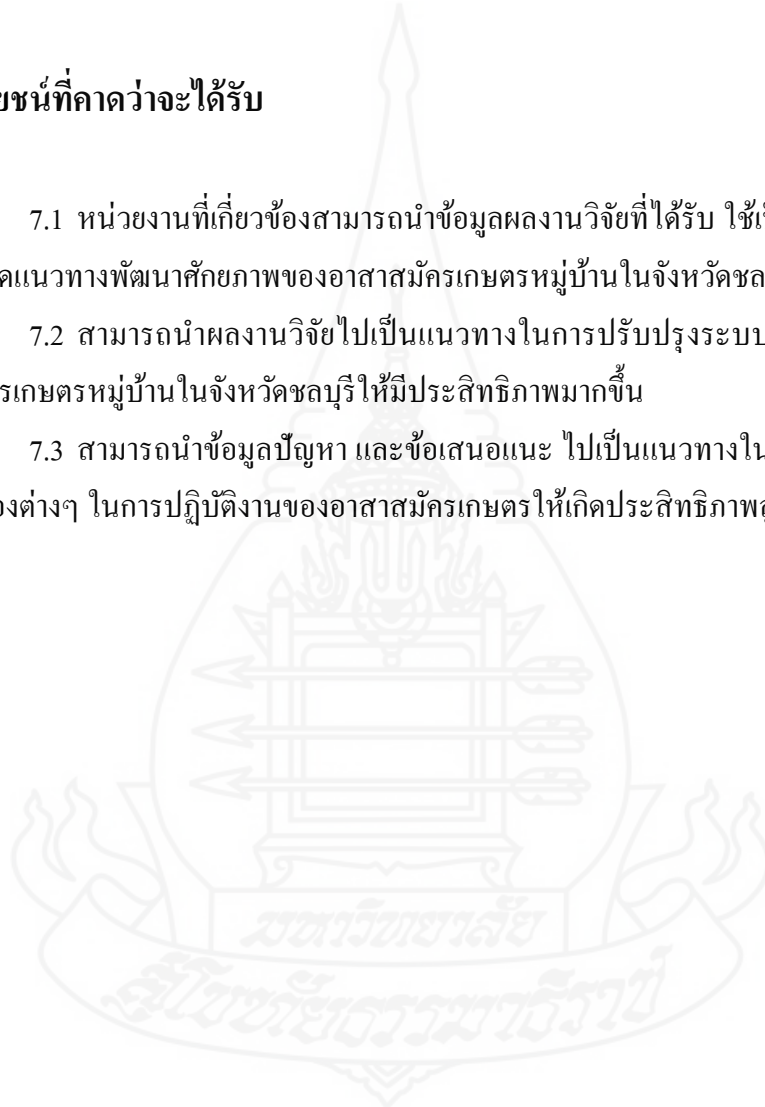
6.8 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน หมายถึง ความพอใจต่อการที่ได้ทำหน้าที่ตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลผลงานวิจัยที่ได้รับ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีได้

7.2 สามารถนำผลงานวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.3 สามารถนำข้อมูลปัญหา และข้อเสนอแนะ ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ เพื่อนำมาใช้สำหรับกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
3. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ
4. กระบวนการรับรู้
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจ
6. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
7. สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรจังหวัดชลบุรี
8. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
9. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

1.1 ความหมายของการปฏิบัติงาน

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 647) อธิบายความหมายของคำว่า “ปฏิบัติ” หมายถึง การดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน เช่น ปฏิบัติราชการ กระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ เช่น ภาคปฏิบัติ กระทำตาม เช่น ปฏิบัติตามสัญญา พฤติกรรม เช่น ภาคปฏิบัติสมณธรรม ปฏิบัติต่อกัน ประนินับดิรับใช้ เช่น ปฏิบัติบิดา มารดา ปฏิบัติครูบาอาจารย์ ปฏิบัติการทำงานตามหน้าที่ ที่ทดลอง เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามทฤษฎีฝึกงานเพื่อให้เกิดความชำนาญเบื้องต้น เช่น ห้องปฏิบัติการ ปฏิบัติ

ธรรม ประพฤติตามธรรม เจริญภาวนา ปฏิบัติบูชา การบูชาด้วยการปฏิบัติตามคำสอน คู่กับอามิสบูชาซึ่งเป็นการบูชาด้วยสิ่งของ

เกษร สวนศรี (2552: 9) กล่าวว่า การปฏิบัติงานคือ พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล ซึ่งในแต่ละคนมีความสามารถในการปฏิบัติงานแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสติปัญญา สมรรถภาพทางร่างกาย สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันไป ดังนั้นผลสำเร็จของงานของแต่ละคนจึงแตกต่างกัน ทำให้เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าความคิดเห็นของบุคคลผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของการดำรงตำแหน่งนั้นๆ ผู้ปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญต่อองค์กรและผู้บริหาร ได้ผลงานที่ตรงตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

สมศักดิ์ เผ่าสอน (2548: 28) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติงาน หมายถึง การนำความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนทัศนคติ มาเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ โดยจะแสดงออกมาเป็นการกระทำหรือพฤติกรรม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของการปฏิบัติงานคือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในการทำงาน ซึ่งการที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องอาศัยทั้งความสามารถ ความรู้ และความเข้าใจ ตลอดจนทัศนคติที่ดีในงานเป็นอย่างมาก เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน

เซอร์เมอร์ฮอร์น และคณะ (2008 : 151 อ้างใน ทรรศน์พร ไหมสมบุญ 2550 : 24) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของบุคคล (individual performance factors) ประกอบด้วย

1.2.1 ลักษณะเฉพาะบุคคล (Individual Attributes) ได้แก่

1) ลักษณะทางประชากร (Demographic Characteristics) เป็นตัวแปรที่ช่วยให้เห็นถึงภูมิหลังของบุคคล เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม สถานที่อยู่อาศัย ขนาดของครอบครัว

2) ความรู้ ความสามารถ (Competency Characteristics) เป็นสิ่งที่สำคัญในการพิจารณาเลือกคนเพื่อมาปฏิบัติงาน ความรู้ความสามารถเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้เกิดความพยายามในการทำงาน เป็นแรงจูงใจขั้นต้นที่มีผลกระทบต่อไหวพริบของบุคคลที่เอาชนะสภาพแวดล้อมได้ ความรู้ความสามารถแบ่งได้ 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพ (Physical Competency) และด้านสมอง (Mental Competency) ความถนัดและความชำนาญของบุคคล คุณลักษณะนี้ได้จากการศึกษา ฝึกอบรม ตลอดจนการสะสมประสบการณ์ต่างๆ และคุณลักษณะที่มีผลกระทบต่อระดับความสามารถในการปฏิบัติงาน

3) คุณลักษณะทางจิตวิทยา (Psychological Characteristics) เป็นการแสดง แนวโน้มของพฤติกรรมแต่ละบุคคลที่จะเกิดขึ้นและมีอิทธิพลค่อนข้างถาวรต่อพฤติกรรม ลักษณะทางจิตวิทยาเหล่านี้ ได้แก่ ทักษะ การรับรู้ ความต้องการ และบุคลิกภาพของแต่ละคน อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของคุณลักษณะของบุคคลขึ้นอยู่กับธรรมชาติและความจำเป็นแต่ละงาน ซึ่งเซอร์เมอร์ฮอร์น และคณะเน้นว่าคุณลักษณะของบุคคลจะต้องมีความเหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละงานเพื่อที่จะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ

1.2.2 ความพยายามในการทำงาน (Work Effort) เป็นสิ่งที่แสดงถึงความปรารถนาที่จะปฏิบัติงาน ซึ่งต้องมีแรงจูงใจที่จะทำงาน (motivation to work) เป็นแรงผลักดันภายในตัวบุคคลที่มีผลโดยตรง คนที่มีแรงจูงใจอยู่ในระดับสูงจะทำงานอย่างจริงจัง

1.2.3 การสนับสนุนจากองค์กร (Organizational Support) ในการปฏิบัติงานของบุคคลจึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ปฏิบัติงานอยู่ บุคคลที่มีลักษณะบุคคลตรงกับ ความจำเป็นของงานและได้รับการจูงใจในระดับสูง อาจไม่เป็นผู้ปฏิบัติงานที่ดีหากได้รับการสนับสนุนที่ไม่เพียงพอจากหน่วยงาน

Davis, K., & Newstrom, J.W. (1989 อ้างใน วิภาดา คุปตานนท์ 2551: 211) กล่าวว่า การปฏิบัติงานของพนักงานขึ้นอยู่กับปัจจัยสามประการ คือ ความสามารถ (Ability), สภาพแวดล้อม (Environment) และการจูงใจ (Motivation) เมื่อผู้ปฏิบัติงานมีความสามารถและมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำงานและถูกกระตุ้นจูงใจที่อย่างเหมาะสมแล้ว เขาก็จะมีกำลังใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติหากผู้ปฏิบัติงานขาดความสามารถแต่ผู้บริหารส่งเสริมการทำงานด้วยการฝึกอบรมและสอนงาน ตลอดจนการจูงใจผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมแล้วนั้น เขาก็จะสามารถทำงานบรรลุเป้าหมายได้เช่นเดียวกัน แต่เป็นการยากที่ผู้ปฏิบัติงานจะทำงานบรรลุเป้าหมายหากผู้ปฏิบัติงานขาดแรงจูงใจ

นพ ศรีบุญนาท (2545: 6 - 7) กล่าวว่า การที่เอกบุคคลจะมีพฤติกรรมในการทำงานอย่างไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับตัวแปรหลัก ได้แก่ แรงจูงใจ และความสามารถในการทำงาน เอกบุคคลถึงจะมีความสามารถเพียงใด หากขาดเสียซึ่งแรงจูงใจในการทำงาน ผลงานจะออกมาดีไม่ได้หากมีความสามารถและแรงจูงใจก็จะสามารถสร้างผลงานได้ดีกว่า นอกจากนี้ตัวแปรด้านการรับรู้บทบาทก็นับว่ามีความสำคัญต่อการทำงาน กล่าวคือหากเอกบุคคลรับรู้บทบาทที่ต้องแสดงในการทำงานได้ผลตามบทบาทหน้าที่ๆ ได้รับมอบหมายก็จะเป็นไปได้สูง ส่วนสถานการณ์สิ่งแวดล้อมก็นับว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การทำงานหรือสร้างผลผลิตก็จะเป็นไปด้วยดี เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมการทำงานที่แตกต่างกันได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ความรู้ความสามารถในการทำงาน แรงจูงใจ และการได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอจากองค์กร รวมถึงสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นต้น ดังนั้นผู้บริหารที่ดีควรให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ ดังกล่าว เพื่อให้บุคคลในองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายตามที่องค์กรตั้งไว้

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน คือ ความสามารถในการทำงานของบุคคล การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการได้รับการสนับสนุนจากองค์กร โดยในการวิจัยครั้งนี้สามารถนำแนวคิดต่างๆ มากำหนดประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

2.1 ความหมายของบทบาท

เอกรินทร์ โปตะเวช (2551: 35) ได้อธิบายความหมายของบทบาทว่า บทบาทเป็นการกระทำตามสถานภาพ มีบรรทัดฐานกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า บุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องมีสิทธิและหน้าที่อะไรบ้างและที่สำคัญคือ บุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กรนั้นๆ จะต้องเข้าใจบทบาทของตนเองอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2548: 163) กล่าวว่า บทบาทเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างตัวบุคคลกับองค์กร แสดงถึงพฤติกรรมของตนในองค์กรที่คาดว่าจะแสดงออก บทบาทเกิดจากผลของการเกี่ยวข้องกันขององค์กรที่เป็นทางการ เทคนิควิทยาการ องค์กรที่ไม่เป็นทางการ และความคาดหวังของบุคคลในงานที่ทำ ระบบของบทบาทจึงเป็นเสมือนสนามที่กำหนดขึ้นเพื่อให้แสดงออกถึงความคาดหวังและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติหรือบรรดาสมาชิกภายในองค์กร การแสดงออกมาในลักษณะของการติดต่อสื่อสารที่เป็นถ้อยคำและที่ไม่เป็นถ้อยคำ การแสดงออกถึงอารมณ์ การแสดงออกถึงการตัดสินใจ ระบบของบทบาทจะเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา การที่จะอธิบายระบบของบทบาทจึงเป็นเรื่องยาก จะอธิบายได้เพียงชั่วขณะหนึ่งที่ระบบของบทบาทนั้นแสดงอยู่เท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไประบบของบทบาทก็จะแตกต่างออกไป

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟู และคณะ (2540: 73) กล่าวว่า บทบาท คือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role Expectation) เป็นบทบาท

ที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคมเพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

สุพัตรา สุภาพ (2540: 30) บทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) ซึ่งมนุษย์แต่ละคนจะมีหลายบทบาท และแต่ละบทบาทจะมีความสมบูรณ์หรือสมดุลกันพอควร นอกจากนี้ยังได้กล่าวไว้ว่าบทบาทจะกำหนดความรับผิดชอบของงานต่างๆ ที่ปฏิบัติซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

งามพิศ สัตย์สงวน (2538: 96) กล่าวว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับบุคคลที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคมเพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำ ระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถพยากรณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

สรุปได้ว่า บทบาทคือ การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่ง หรือสถานภาพของบุคคล เพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ถ้าสถานภาพหรือความสัมพันธ์ในสังคมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทจะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยการปฏิบัติตามหน้าที่ต้องอาศัยความเข้าใจในบทบาทของตนเองอย่างชัดเจน

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527: 50) ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของหลายๆ ท่านไว้ดังนี้

1) ทฤษฎีของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton's Role Theory) กล่าวว่าตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ เป็นต้น ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ อย่าง เช่น บุคลิกภาพของผู้สวมบทบาท ลักษณะของสังคม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย

2) ทฤษฎีของแนเดล (Nadel's Role Theory) ได้กล่าวว่าบทบาทคือส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะ คือ

- (1) ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครูต้องพูดเก่ง หรือมีอารมณ์ขัน
 - (2) ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้ เช่น เป็นครูต้องสอนหนังสือ เป็นแพทย์ต้องรักษาคนไข้ เป็นตำรวจต้องจับผู้ร้าย
 - (3) ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภา เป็นต้น
- ถ้ากำหนด P คือ บทบาท
- a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลต่อบทบาทและขาดไม่ได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

ดังนั้นสามารถเขียนสมการได้ว่า

$$P = a, b, c, \dots n$$

จากสมการอธิบายได้ว่า บทบาทจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลายส่วนอย่างน้อย 3 ส่วนขึ้นไปจนถึง n ส่วน

3) ทฤษฎีของโฮมันน์ (Homann's Role Theory) ได้กล่าวว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่นตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นครู พอตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

4) ทฤษฎีของพาร์สันส์ (Person's Role Theory) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

5) ทฤษฎีของเมอร์ตัน (Merton's Role Theory) ได้กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กัน ไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

6) ทฤษฎีของกู๊ด (Good's Role Theory) ได้กล่าวว่า บทบาทคือแบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคล และบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้นๆ

7) ทฤษฎีของกัสกิน (Guskin's Role Theory) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเองและทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทสรุปได้ว่า “บทบาท” หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกตามสิทธิ และหน้าที่ตามสถานภาพที่สังคมกำหนด และคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติ โดยบทบาทจะเป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบของงานต่างๆ ที่ปฏิบัติซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม และการที่บุคคลจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ย่อมขึ้นปัจจัยหลายๆ อย่าง เช่น การรับรู้บทบาท ทักษะคติ ค่านิยม ประสบการณ์ การยอมรับบทบาท สถานภาพ บุคลิกภาพ และลักษณะของสังคม เป็นต้น

2.3 ประเภทของบทบาท

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522: 39) สุคา ภิรมย์แก้ว (2541: 65) และจำนง อภิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2533: 45) ได้จำแนกประเภทของบทบาทอย่างสอดคล้องกันไว้ ดังนี้

1) บทบาทในอุดมคติ หรือบทบาทตามความคาดหวัง ได้แก่บทบาทที่กำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานะภาพนั้นๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นได้

2) บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ เป็นบทบาทที่บุคคลคาดคิด ด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

3) บทบาทที่บุคคลแสดงออกจริง เป็นการกระทำที่บุคคลกระทำจริงๆ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย จึงทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป

วินิจ เกตุขำ และ คำเพชร ฉัตรสุกสกุล (2522: 63) ได้แบ่งประเภทของบทบาทออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ๆ คือ

1) บทบาทที่เข้ากันได้กับบุคลิกภาพส่วนรวมของบุคคล หมายถึงบทบาทที่แสดงออกมาแล้วสอดคล้องกับความรู้สึกรของตนเอง และสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมที่กำหนดว่า เขาควรมีบทบาทเช่นไร

2) บทบาทที่เข้ากันได้กับบุคลิกภาพส่วนรวมของบุคคล หมายถึงบทบาทที่แสดงออกมาแล้วขัดกับความรู้สึกรของตนเองและผิดไปจากความคาดหวังของสังคมที่กำหนดว่า เขาควรมีบทบาทเช่นไร

Sarbin (1972: 546) อ่างใน เกศรา อุดลยพิจิตร (2533: 58) ได้จำแนกลักษณะที่สำคัญของบทบาทออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ความคาดหวัง เป็นความคาดหวังของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้นๆ ว่าควรจะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับตำแหน่งนั้นๆ อย่างไร

2) การแสดงบทบาท เป็นการแสดงบทบาทของบุคคลให้สอดคล้องกับบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ ทั้งนี้ สังคมมีส่วนในการกำหนดบทบาทหรือพฤติกรรมของสมาชิก เพื่อให้ปฏิบัติ ตาม โดยมากมักกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะต่างๆ เช่น กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ เป็นต้น ซึ่งถ้าบุคคลในสังคมไม่ปฏิบัติตาม ถือว่าผิดจะถูกลงโทษ แต่ในบางครั้งบทบาทไม่ได้กำหนดไว้ตายตัว แต่บุคคลจะเรียนรู้บทบาทจากกระบวนการทางสังคม และจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน หรือจากคนอื่นในสังคม เช่น การทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน ก็จะทำให้เกิดบทบาทขึ้นมาได้ และยิ่งสังคมซับซ้อนมากขึ้นเท่าใด บทบาทจะยิ่งแตกต่างกันไปมากขึ้นเท่านั้น

นอกจากนี้ยังพบว่าสถานะภาพและบทบาทมีความแตกต่างกันไป บางชนิดจัดอยู่ในอันดับสูง แต่บางชนิดจัดอยู่ในอันดับต่ำ ซึ่งในการกำหนดลงไปว่าสถานะภาพและบทบาทใดอยู่ในระดับใด มีเกณฑ์สำคัญที่เรานิยมใช้พิจารณา ดังนี้ (เดมส์คีย์ สุวรรณประเทศ, 2521: 89)

- 1) รายได้ สังคมจะถือว่าผู้มีรายได้สูงจะมีสถานภาพหรือตำแหน่งสูงกว่าผู้มีรายได้ต่ำ
- 2) ลักษณะของงาน สังคมมักถือว่างานประเภทที่ใช้สมอง สติปัญญา มีความสำคัญมากกว่างานที่ต้องใช้กำลังร่างกาย โดยสังคมกำหนดให้ผู้ที่ทำงานทางด้านสมอง หรือสติปัญญา มีรายได้ เกียรติ อำนาจ ค่าตอบแทนสูงกว่า ผู้ที่ทำงานที่ใช้กำลังทางร่างกาย
- 3) ลักษณะของอาชีพ ถ้าหากเราพิจารณาให้จำเพาะเจาะจงลงไป จะพบว่า อาชีพที่ใช้สมองหรือสติปัญญาด้วยกันก็ยังมี ความแตกต่างกัน เช่น อาชีพครูจะถูกมองว่าค้อยกว่าอาชีพแพทย์
- 4) การศึกษา สังคมคาดหวังว่า ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงจะมีสถานภาพ และบทบาทสูงกว่า หรือผู้ที่รับการศึกษาจากมหาวิทยาลัยจะมีสถานภาพสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาจากมหาวิทยาลัย
- 5) ชนตีกำเนิด ผู้ที่มีชนตีกำเนิดสูงมักจะมีสถานภาพสูงไปตามชนตีกำเนิดด้วย
- 6) ศาสนา ศาสนาจะแตกต่างกันไปจากเรื่องของชนตีกำเนิดซึ่งคนไม่สามารถที่จะเปลี่ยนได้ แต่ศาสนาสามารถเปลี่ยนแปลงได้ สังคมได้นำเอาศาสนาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความสูงต่ำของสมาชิกในสังคมด้วย

สรุปได้ว่าบทบาท คือ การปฏิบัติงาน สิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งที่ตนเองดำรงอยู่ การปฏิบัติบทบาทจะกระทำได้ดี ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ ความสามารถในการรับรู้ และการกระทำของบุคคล ฉะนั้น การรับรู้บทบาทย่อมจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้บทบาท หรือเข้าใจบทบาทของตนเอง คือ ภูมิหลังฐานะทางสังคม ค่านิยม รายได้ ทัศนคติ ฯลฯ บุคคลที่แตกต่างกันย่อมมีการรับรู้และการเข้าใจ ในบทบาทที่แตกต่างกันการรับรู้ที่ถูกต้องในบทบาทย่อมมีผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพขององค์การ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบทบาทดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย รายได้ ลักษณะของงาน ลักษณะของอาชีพ การศึกษา ภูมิหลังฐานะทางสังคม

3. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ

นที ขลิบทอง (2543: 89) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลทางความคิด และการกระทำของบุคคลในกลุ่ม และเป็นผู้ที่มีผลต่อการตัดสินใจ ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งเป็นอย่างมาก โดยสรุปความหมายของคำว่า ผู้นำ ไว้ว่า คือบุคคลที่ได้รับการ

ยอมรับจากสมาชิกในกลุ่มให้เป็นผู้แทน และเป็นผู้ดำเนินการวางแผน ตัดสินใจ อำนาจการประสานงาน และควบคุมการปฏิบัติของสมาชิกในกลุ่มให้ไปสู่วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ต้องการ โดยผู้นำต้องมีอิทธิพลให้คนอื่นคล้อยตาม ทั้งในด้านความคิด และการปฏิบัติ

พรชูลิย์ นิลวิเศษ (2545: 6-7) กล่าวว่าผู้นำองค์กร หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง ยกย่องขึ้นเป็นหัวหน้า เป็นผู้นำทางความคิด การตัดสินใจ และพฤติกรรม มีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่นในองค์กรนั้น เพื่อนำให้งานขององค์กรสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นผู้ริเริ่มและดำรงองค์กรไว้ตามโครงสร้างที่มุ่งหวังด้วยการสร้างความสัมพันธ์ในมวลสมาชิก หากทำหน้าที่ชักชวนขึ้นในท้องถิ่น จะเรียกว่า ผู้นำท้องถิ่น ในขณะที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางริเริ่ม เป็นพลวัตสร้างความสัมพันธ์และมีอิทธิพลให้คนอื่นคล้อยตามเรียกว่า ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544: 101) กล่าวถึง ความสำคัญของผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร ไว้โดยสรุป ดังนี้

- 1) เป็นศูนย์กลางในการรับความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสมจากเจ้าหน้าที่ และกระจายไปสู่เกษตรกรอื่นๆ ในชุมชน
- 2) เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสม ให้แก่เกษตรกรทั่วไปในชุมชน
- 3) เป็นที่ปรึกษาแนะนำให้การช่วยเหลือในการประกอบอาชีพการเกษตรและชุมชน
- 4) เป็นผู้นำดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเจ้าหน้าที่
- 5) เป็นตัวแทนของเกษตรกรในท้องถิ่น ที่ช่วยสะท้อนถึงปัญหา และความต้องการของคนในท้องถิ่นให้กับเจ้าหน้าที่

สรุปได้ว่า ผู้นำคือ บุคคลที่ได้รับการยกย่อง แต่งตั้ง และการยอมรับจากสมาชิก ซึ่งการเป็นผู้นำที่ดีต้องมีคุณลักษณะเป็นผู้นำทั้งทางด้านความคิด การตัดสินใจ และพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยผู้นำมีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้นำจะต้องนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ บทบาทสำคัญที่ผู้นำต้องมี ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สมาชิก เป็นผู้รับฟัง เป็นศูนย์กลางในด้านต่างๆ แก่สมาชิก สามารถให้คำแนะนำคำปรึกษา และกระตุ้นให้สมาชิกมีความกระตือรือร้น เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความเป็นผู้นำดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

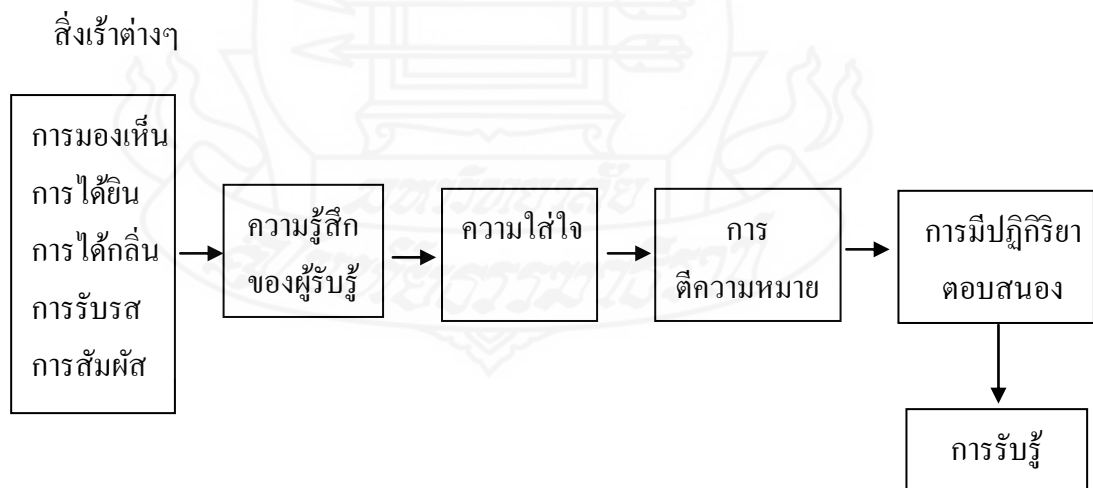
ในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ผู้นำเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางในการรับความรู้และเทคโนโลยี เป็นวิทยากร และเป็นทีปรีภษาแนะนำ เป็นตัวแทนของท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ เป็นผู้กระตุ้นให้เกษตรกรมีความกระตือรือร้น เป็นผู้รับผิดชอบสิ่งต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่จะนำมาส่งเสริม และเป็นแบบอย่างหรือแม่แบบในการนำเทคโนโลยีทางการเกษตรหรือวิธีการผลิตใหม่มาใช้

4. กระบวนการรับรู้

4.1 ความหมายของการรับรู้

กัณยา สุวรรณแสง (2536: 34) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การใช้ประสบการณ์เดิม แปลความหมายสิ่งเร้าที่ผ่านประสาทสัมผัสแล้วเกิดความรู้สึกที่รู้ความหมายว่าเป็นอะไร

วิภาดา คุปตานนท์ (2551: 167) กล่าวว่า การรับรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งกระตุ้นหรือสิ่งเร้า โดยผ่านระบบประสาทแห่งการรับรู้ความรู้สึก (Sensory receptor) ทั้ง 5 ด้าน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และเมื่อบุคคลเกิดความตั้งใจที่จะรับรู้อย่างตั้งใจแล้วจะนำไปสู่การตีความหมาย (Interpretation) ว่าสิ่งที่รับรู้ นั้นหมายถึงอะไร และขั้นตอนสุดท้ายก็มีการโต้ตอบ (Response) ต่อสิ่งที่รับรู้ นั้นๆ ดังนั้น การรับรู้จึงมิใช่เพียงความรู้สึกเท่านั้นแต่เป็นกระบวนการของการตีความหมายของสิ่งเร้านั้นด้วย

ภาพที่ 2.1 กระบวนการรับรู้ (The perception process)

ที่มา : Robbins, (1998). Organizational Behavior, P. 90. อ้างในวิภาดา คุปตานนท์ (2551: 167)

จากแนวคิดต่างๆ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า “การรับรู้” เป็นกระบวนการที่บุคคลตีความหมาย และแปลความหมายของสิ่งเร้าต่างๆ ที่มากระทบและมีผลต่อเนื่องไปถึงการมีพฤติกรรมตอบสนอง ต่อสิ่งเร้า นั้น ทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นการรับรู้บทบาทที่ถูกต้องของกลุ่ม บุคคลที่ปฏิบัติงานร่วมกันย่อมส่งผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพของงาน จึงควรส่งเสริมการ ให้สมาชิกในองค์กรมีการรับรู้ที่ถูกต้องในบทบาทของแต่ละบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 กระบวนการของการรับรู้

โดยส่วนใหญ่แล้ว คนเรายังมีความเชื่อในประสาทสัมผัสของตนเองในบางครั้ง อาจทำให้เกิดความเชื่อว่สิ่งที่สัมผัสหรือรับรู้ คือ ความเป็นจริง (reality) ความเชื่อในลักษณะ ดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ โดยเฉพาะกรณีการที่สิ่งรับรู้และความเป็นจริงของวัตถุมีความ แตกต่างกันมาก ซึ่งจะนำไปสู่โอกาส ที่จะเกิดความเข้าใจผิด ความสับสน และความขัดแย้งใน องค์กร (Wagner and Hollenbeck 2005: 72) ในขั้นตอนแรกของกระบวนการรับรู้ คือ ความสนใจ เอาใจใส่ (attention) เป็นขั้นตอนที่ข้อมูลทั้งหมดถูกรอง ดังนั้น จะมีบางส่วนผ่านเข้ามาในระบบ ขั้นตอนนี้จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากเพราะเนื่องจากข้อมูลใดที่ไม่ได้ผ่านการกรอง ก็จะไม่ได้อูก นำเข้ามาสู่การตัดสินใจ แม้ว่าข้อมูลที่ผ่านมาการกรองในขั้นตอนแรกแล้ว แต่ข้อมูลที่เข้ามายังมี จำนวนมหาศาล ดังนั้น ขั้นตอนของการจัดการ (organization) จะทำหน้าที่จัดการกับข้อมูลจำนวน มหาศาลและสลับซับซ้อนให้มีความง่ายขึ้น ภายหลังจากที่ข้อมูลต่างๆ ถูกจัดการให้ง่ายขึ้นข้อมูล ดังกล่าวก็จะถูกจัดเก็บและดึงข้อมูลออกมาใช้ ซึ่งในบางครั้งข้อมูลบางส่วนอาจมีการสูญหายไป บ้าง ในกระบวนการจัดเก็บและการดึงข้อมูล

กันยา สุวรรณแสง (2540: 129) เสนอว่า กระบวนการรับรู้ เป็นกระบวนการที่คาบ เกี่ยวกันระหว่างความเข้าใจ การคิด การรู้สึก (Sensing) ความจำ (Memory) การเรียนรู้ (Learning) การตัดสินใจ (Decision Making)

กระบวนการรับสัมผัส (Sensation) เป็นบันไดขั้นแรกของการรับรู้ และหลังจากได้ ข้อมูลจากอวัยวะรับสัมผัสทั้ง 5 ก็เกิดการเกินไปเสียงเบานำมาตีความ (Interpret) อันเป็นบันได ขั้นที่สองของการรับรู้ ถ้าสิ่งเร้าบางเกินไปก็จะไม่เกิดการรับสัมผัส และสิ่งแวดล้อมรอบตัวมี มากมายรับรู้ได้บางอย่างเท่านั้น การที่จะรับอะไร ได้นั้นมีตัวแปรหลายตัวกำหนด ตัวแปรหนึ่งคือ ระดับความไวของความรู้สึก (Sensory Threshold)

กระบวนการของการรับรู้ มีลำดับดังนี้ มีเครื่องเร้ามาเร้าปลายประสาทเกิดการ สัมผัส (Sensation) เกิดมีอาการแปลสัมผัส และมีเจตนา (Connation) ที่จะแปลสัมผัสนั้น การแปล

สัมผัสเกิดขึ้นในสมอง สิ่งที่เคยพบเห็นมาแล้วย่อมจะประทับอยู่ในสมอง เมื่อได้รับสิ่งเร้า สมองที่จะทบทวนกับความรู้สึกลึกที่มีอยู่เดิมว่า สิ่งเร้า นั้นคืออะไร

ผู้รับสัมผัสจะต้องแปลความหมายของการสัมผัสออกมา โดยอาศัยประสบการณ์เดิม การแปลความหมายของความรู้จากการสัมผัสเรียกว่า การรับรู้ (Perception) ดังนั้นการรับรู้จึงเป็นผลของความรู้เดิมบวกกับการรับสัมผัส เมื่ออวัยวะรับสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วส่งไปที่สมองเกิดการคิด การเข้าใจ เกิดการรับรู้ สมองจึงส่งคำสั่งไปยังอวัยวะมอเตอร์ให้แสดงปฏิกิริยาตอบสนอง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากร่างกายได้รับสิ่งเร้านั้นๆ โดยอาศัยความคิด ความเข้าใจ ประสบการณ์ และบางครั้งก็กระทำออกโดยอารมณ์ปะปนไปด้วย ในทางจิตวิทยาเรียกว่า “พฤติกรรมที่มีความมุ่งหมาย” การรับรู้มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของบุคคลจะเกิดการรับรู้ได้ต้องประกอบด้วย

- 1) มีสิ่งเร้าที่จะรับรู้ (Stimulus) เช่น รูป รส กลิ่น เสียง
- 2) ประสาทสัมผัส (Sense Organs) และความรู้สึกลึกสัมผัส เช่น หู ตา จมูก ลิ้น ผิวหนัง
- 3) ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมเกี่ยวกับสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส

การรับรู้ นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ การรับรู้ที่ถูกต้องจึงจะส่งผลให้ได้ความรู้ที่ถูกต้อง

สรุปได้ว่า กระบวนการรับรู้ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันระหว่างความเข้าใจ การคิด การรู้สึก ความทรงจำ การเรียนรู้ และการตัดสินใจหรือการตอบสนอง ซึ่งการรับรู้ของบุคคลจะเกิดขึ้นย่อมประกอบด้วย 3 ประการ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งเร้าที่เข้ากระตุ้น ความรู้สึกที่เกิดจากประสาทสัมผัส และการแปลความหมายจากการรับรู้โดยอาศัยประสบการณ์ความรู้ของบุคคล

4.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

การรับรู้เป็นเพียงตัวแปรหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการรับรู้ของคนเราจะเป็นอย่างไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมา การรับรู้ไม่ใช่ระบบเครื่องยนต์ ฉะนั้นการรับรู้ของคนแต่ละคนจึงอาจแตกต่างกันได้ เนื่องจากความแตกต่างทางอายุ เพศ สติปัญญา ประสบการณ์ สถานการณ์ ความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งมีผลทำให้พฤติกรรมของบุคคลแตกต่างกันออกไป (เทพนม เมืองแมนและสวิง สุวรรณ, 2529: 6) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลที่น่าสนใจ ดังนี้คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ คุณสมบัติภายในของบุคคล เช่น ความต้องการหรือแรงขับ คุณค่า ความสนใจ และประสบการณ์เดิม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การรับรู้เป็นสภาพทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับจิตวิทยาทางสังคม และพฤติกรรมเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง ต้องผ่านกระบวนการรับรู้และกระบวนการรับรู้จะเกิดขึ้นเมื่อร่างกายรับสิ่งเร้าต่างๆ ที่ผ่านมาจากประสาทสัมผัส ไม่ว่าจะเป็นทางการเห็น การได้ยิน ฯลฯ และเกิดการแปรความหมายและตีความการสัมผัส

ออกมาในรูปการกระทำ ความรู้สึก แนวคิด ความรู้ความเข้าใจตามความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตนเอง โดยอาศัยคุณสมบัติภายในของบุคคลและภายนอกบุคคล รวมทั้งประสบการณ์เดิม ถ้าไม่มีความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมก็ จะไม่มีการรับรู้ จะเป็นเพียงการสัมผัสกับสิ่งเร้าเท่านั้น การรับรู้ของบุคคลจะแตกต่างกันไปตามเพศ อายุ สติปัญญา ประสบการณ์ ฯลฯ การรับรู้ที่แตกต่างกันย่อมส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการรับรู้ สามารถนำมากำหนดประเด็นในการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ในประเด็นแหล่งรับรู้ของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นแหล่งข้อมูลที่เกิดจากสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม รวมถึงระดับของการรับรู้ข้อมูล

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจ

5.1 ความหมายของแรงจูงใจ

พรทิพย์ อุดมสิน (2556: 10-12) กล่าวว่า แรงจูงใจหมายถึง แรงผลักดันจากภายในที่ทำให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมตอบสนองอย่างมีทิศทาง และเป้าหมาย ผู้ที่มีแรงจูงใจที่จะทำพฤติกรรมหนึ่งสูงกว่า จะใช้ความพยายามนำการกระทำไปสู่เป้าหมายสูงกว่าคนที่มีความจูงใจต่ำกว่า

สุนทร วงศ์ไวยวรรณ และวารภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ (2554: 5 - 32) กล่าวว่า การจูงใจ หมายถึง กระบวนการของความพยายามในการชักนำหรือผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการด้วยความตั้งใจเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงผลักดันภายในตัวของบุคคลที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทางและไปสู่เป้าหมายที่ตนเองต้องการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

5.2 กระบวนการจูงใจ

สุชาดา นิภานันท์ (2553: 105) ได้กล่าวถึงกระบวนการจูงใจว่าต้องศึกษาถึงส่วนประกอบสำคัญของการจูงใจที่มีอยู่ 3 ส่วนประกอบ คือ

1) ความต้องการ หมายถึงความไม่เพียงพอ หรือความขาดที่บุคคลมีประสบการณ์ในเวลาหนึ่งๆ ไม่ว่าจะเป็นความไม่พอเพียงทางด้านร่างกายหรือทางด้านจิตใจ

2) แรงขับหรือเหตุจูงใจ หมายถึง ความไม่พอเพียงหรือความไม่สมบูรณ์อย่างมีทิศทาง แรงขับจะเกิดขึ้นเพื่อบรรเทาความต้องการของบุคคลให้หมดสิ้นไป แรงขับเป็นการกระทำที่มีทิศทางและทำให้เกิดพลังที่นำไปถึงสิ่งกระตุ้นที่เป็นเป้าหมาย

3) สิ่งกระตุ้น หมายถึงบางสิ่งที่ทำให้ความต้องการบรรเทาและแรงขับลดน้อยลง เมื่อบุคคลได้รับสิ่งกระตุ้นที่ต้องการ บุคคลจะเกิดความสมดุลทางร่างกายหรือทางด้านจิตใจ กระบวนการจึงเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลไม่ได้รับการตอบสนอง ทำให้บุคคลเกิดความตึงเครียด ซึ่งกระตุ้นให้เกิดแรงขับขึ้นภายในตัวบุคคล แรงขับนี้จะผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง เพื่อนำไปสู่สิ่งกระตุ้นที่เป็นเป้าหมาย หากบุคคลบรรลุถึงสิ่งกระตุ้นที่เป็นเป้าหมายแล้ว ความตึงเครียดของบุคคลจะลดน้อยลง มีผลทำให้แรงขับลดน้อยลง กระบวนการจึงเป็นกระบวนการที่มุ่งสู่เป้าหมาย โดยมีสิ่งกระตุ้นเป็นพลังดึงดูด การได้รับสิ่งกระตุ้นที่ปรารถนามีผลให้ความไม่เพียงพอของบุคคลลดน้อยลง

5.3 องค์ประกอบที่มีผลต่อการจูงใจ

วิเชียร วิทญูธรรม (2551: 152) กล่าวว่า พฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่ได้แสดงออกมานั้น ล้วนมีสาเหตุเนื่องมาจากแรงจูงใจ แรงจูงใจในการที่จะนำพฤติกรรมย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้ และสั่งสมประสบการณ์อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากกว่าบุคคลที่ไม่มีแรงจูงใจ ลักษณะขอแรงจูงใจของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้

5.3.1 ธรรมชาติของแต่ละบุคคล (Nature of individual) บุคคลแต่ละคนจะมีพฤติกรรมของคนแตกต่างกันไป พฤติกรรมนั้นจะมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกัน จะแตกต่างกันไปตามลักษณะของการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ได้รับมา

5.3.2 สภาพการณ์ต่างๆ ของสิ่งแวดล้อม (Situation of Environment) สถานการณ์ต่างๆ ในแต่ละสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันย่อมเป็นผลให้บุคคลนั้นเกิดแรงจูงใจที่แตกต่างกัน วัฒนธรรมของแต่ละสังคม สภาพภูมิประเทศ ความเจริญของอารยธรรม ก็มีมีส่วนส่งเสริมพัฒนาการในด้านแรงจูงใจให้แตกต่างกันได้เช่นเดียวกัน ลักษณะสถานการณ์ต่างๆ ของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อแรงจูงใจ ได้แก่ การแข่งขัน ความร่วมมือร่วมใจของบุคคล การตั้งเป้าหมายในชีวิต และความทะเยอทะยาน

5.3.3 ความเข้มของแรงจูงใจ (Intensity of Motives) ความเข้มของแรงจูงใจเป็นปริมาณหรือความมากน้อยของแรงจูงใจที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ การเสริมแรงและความสนใจของบุคคลเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ล้วนมีสาเหตุเนื่องมาจากแรงจูงใจหรือแรงกระตุ้น ซึ่งเกิดจากองค์ประกอบเหล่านี้ ได้แก่ พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล สภาพแวดล้อมของบุคคล รวมถึงเสริมหรือความสนใจของบุคคลนั้นๆ

5.4 ทฤษฎีการจูงใจ

วิเชียร วิทษอุดม (2551: 154) กล่าวว่า ทฤษฎีการจูงใจจะเป็นเพียงการศึกษาเพียงบางส่วนของกระบวนการจูงใจ เป็นเพียงตัวเสริมพลังหรือตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางเท่านั้น ทฤษฎีการจูงใจสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

5.4.1 ทฤษฎีที่เน้นเนื้อหาของงาน (Content Theories) เป็นทฤษฎีที่เน้นเนื้อหาสาระโดยมุ่งศึกษาและพยายามชี้และอธิบายให้เห็นถึงเนื้อหาความและมักตั้งคำถามด้วยคำว่าอะไร ซึ่งเป็นการหาคำตอบให้กับผู้บริหารหรือผู้จูงใจจะได้ใช้เป็นตัวกระตุ้นจูงใจให้เหมาะสมถูกต้อง เมื่อบุคคลนั้นได้รับการกระตุ้นตามที่ตนต้องการแล้วก็จะเกิดพลังขับเคลื่อนทันที ทฤษฎีนี้จะเน้นให้เห็นถึงความต้องการของแต่ละบุคคลอันเกิดจากปัจจัยภายในของบุคคลที่ถูกกระตุ้น แนะนำ ส่งเสริม และชี้แจง พฤติกรรมใช้อธิบายถึงความพอใจในงาน พฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานและระบบการให้รางวัล ความไม่พอเพียงของความต้องการของแต่ละบุคคลเป็นตัวกระตุ้นจูงใจที่ก่อให้เกิดการตอบสนองทางพฤติกรรมออกมา

1) ทฤษฎี X และทฤษฎี Y เป็นทฤษฎีของดักลาส แมคเกรเกอร์ (Douglas Mc Gregor) เปรียบเทียบลักษณะของคนใน 2 ทรรศนะของแนวคิดที่แตกต่างของมนุษย์ คือ พื้นฐานที่เป็นเชิงลบ เรียกว่าทฤษฎี X และพื้นฐานที่เป็นเชิงบวก เรียกว่าทฤษฎี Y

ทฤษฎี X มีสมมติฐาน 4 ข้อ ที่ผู้บริหารควรรู้ ได้แก่

- (1) พนักงานมักจะ ไม่ชอบทำงาน และมักหลีกเลี่ยงงาน
- (2) การที่พนักงานไม่ชอบทำงาน ทำให้ต้องถูกข่มขู่ บังคับ ควบคุมด้วยการลงโทษ
- (3) พนักงานมักจะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ
- (4) พนักงานมักจะมีส่วนร่วมกับงานน้อย มีความทะเยอทะยานน้อยมาก

ในทางกลับกันทฤษฎี Y มีสมมติฐาน 4 ข้อ ที่ผู้บริหารควรรู้ ได้แก่

(1) พนักงานมักจะพอใจในการทำงาน ให้ความร่วมมือสนับสนุนการทำงานให้สำเร็จ

- (2) มักจะรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบในงาน
- (3) โดยทั่วไปแล้วสามารถเรียนรู้ที่จะยอมรับ ค้นหา และรับผิดชอบ

เพิ่มเติม

(4) มักมีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยไม่ต้องพึ่งผู้บริหาร

2) ทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's Modified Need Hierarchy Theory) เป็นการปรับจากทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ เรียกว่า ทฤษฎีความต้องการ อี อาร์ จี (ERG : Existence-relatedness-Growth Theory) โดยแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ลำดับขั้น ดังนี้

(1) ความต้องการดำรงอยู่ได้ (Existence Needs : E) เป็นความต้องการของมนุษย์ขั้นพื้นฐานที่จะต้องทำให้มีชีวิตอยู่รอดได้

(2) ความต้องการมีสัมพันธภาพกับคนอื่น (Relatedness Needs : R) เป็นความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน บุคคลรอบข้าง เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ เพื่อหวังให้สังคมยอมรับในตัวของเขา

(3) ความต้องการเจริญก้าวหน้า (Growth Needs: G) เป็นเป้าหมายสูงสุดที่มนุษย์ทุกคนมีความคาดหวังไว้ เพื่อต้องการความสำเร็จในชีวิตในหนทางหน้าที่การงานของตน สังคมจะได้อยอมรับและยกย่อง

3) ทฤษฎีความต้องการสองปัจจัยของเฟรดริก เฮอร์สเบิร์ก (Frederick Herzberg's Need Two-Factor Theory) เป็นทฤษฎีการจูงใจศึกษาถึงสาเหตุจูงใจคนให้ไปทำงานสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

(1) ปัจจัยค้ำจุนหรือปัจจัยอนามัย (Maintenance or Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่จะสร้างความไม่พอใจในงานที่ทำ ถ้าหากพนักงานไม่ได้รับการตอบสนองจากปัจจัยเหล่านี้แล้ว ก็จะเป็นการสร้างความไม่พึงพอใจและไม่มีความสุขในการทำงาน ได้แก่ นโยบายและการบริหารองค์กร การปกครองบังคับบัญชาหรือการควบคุมดูแล ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา สภาพของการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา และเงินเดือน

(2) ปัจจัยจูงใจ (Motivation Or Satisfiers Factors) เป็นปัจจัยที่กระตุ้นจูงใจที่มีประสิทธิภาพที่ทำให้พนักงานใช้ความพยายามที่จะทำให้ได้ผลงาน และปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจและดียิ่งขึ้น ได้แก่ ความสัมพันธ์ผลการทำงาน การได้รับความยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน และความเจริญเติบโต

4) ทฤษฎีความต้องการความสำเร็จของแม็คเคลแลนด์ (McClelland's Achievement Motivation Theory) ได้เน้นความต้องการไว้ 3 ประเภท คือ

(1) ความต้องการความสัมฤทธิ์ผล เป็นความต้องการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนา

(2) ความต้องการมิตรสัมพันธ์ เป็นความต้องการที่จะให้ตนเป็นที่รักและยอมรับของผู้อื่น ความต้องการมีสัมพันธ์ที่ดีและเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม

(3) ความต้องการอำนาจ เป็นความต้องการที่จะได้มาและรักษาการควบคุมบุคคลอื่นเอาไว้หรือความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจมีส่วนสำคัญที่ช่วยกระตุ้นหรือผลักดันให้ผู้ปฏิบัติงานทุ่มเททั้งกำลังกายและสติปัญญาในการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้นการจูงใจบุคคลให้ทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งมีความต้องการแตกต่างกัน เพื่อจูงใจให้บุคคลทำงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจดังกล่าว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

6. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

6.1 ความหมายของความพึงพอใจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2537: 659) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ชอบ ชอบใจ พึงใจ สมใจ จูใจ

หลุยส์ จาปาเทศ (2533: 8) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความต้องการ (need) ได้บรรลุเป้าหมายพฤติกรรมที่แสดงออกมาก็มีความสุข สังเกตได้จากสายตา คำพูด และการแสดงออก

มณีวรรณ ตันไทย (2533: 66-69) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจหลังการได้รับบริการว่า เป็นระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการได้รับบริการในด้านต่างๆ ดังนี้คือ

- 1) ด้านความสะดวกที่ได้รับ
- 2) ด้านตัวเจ้าหน้าที่ให้บริการ
- 3) ด้านคุณภาพของบริการที่ได้รับ
- 4) ด้านระยะเวลาในการดำเนินการ
- 5) ด้านข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ

สฤพล ฐนุรักษ์ (2540: 27) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจคือ ความรู้สึก ความคิดเห็นในลักษณะเชิงบวกของบุคคล เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการ หรือได้รับสิ่งตอบแทนที่คาดหวังไว้

พนิดา โวทานัง (2542: 18) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าความพึงพอใจหมายถึงเป็นความคิดหรือทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในลักษณะเชิงบวกของบุคคล โดยแสดงออกถึงความรู้สึกชอบ ยินดี เต็มใจ สุขใจ ให้ค่าและเห็นค่าต่อสิ่งนั้น หรือเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากบุคคลได้รับการตอบสนองในสิ่งนั้นที่ความต้องการได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลเกิดความพึงพอใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

จากความหมายของความพึงพอใจที่ได้กล่าวมาแล้วจึงสรุปได้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีของบุคคลในด้านบวก ความพึงพอใจของบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการไม่ว่าจะเป็นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

6.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow

Maslow (อ้างถึงใน กิ่งพร ทองใบ, 2551: 11) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of need theory) ซึ่งสาระสำคัญของทฤษฎีนั้นสรุปได้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการไม่สิ้นสุด ความต้องการจะทำให้เกิดแรงขับ (drive) เพื่อตอบสนองความต้องการ สิ่งใดที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ต้องการอีก แต่จะต้องการในลำดับที่สูงขึ้น

Maslow (อ้างถึงใน บุญธรรม จิตต์อนันต์, 2543: 83) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 กลุ่ม และได้จัดเป็นขั้นๆ หรือเป็นระดับ (hierarchy of human needs) เมื่อคนพอใจหรือบรรลุความต้องการในขั้นแรกแล้วจะแสวงหาความต้องการในขั้นถัดไป

1) ความต้องการอยู่รอด (survival needs) ความต้องการในระดับพื้นฐานที่สุดมักเรียกว่าความต้องการด้านร่างกาย (physical needs) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ร่างกายมนุษย์ต้องการเพื่อความอยู่รอดเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย สิ่งที่ต้องการได้แก่ อาหาร น้ำดื่ม อากาศหายใจ การขับถ่าย การหลับนอน ที่พักอาศัย เป็นต้น

2) ความต้องการความปลอดภัย (security needs) เป็นความต้องการที่จะป้องกันตนเอง หรือต้องการความปลอดภัยจากสิ่งต่างๆ บางครั้งเรียกว่า safety needs

3) ความต้องการทางความรักและการเข้าพวกเข้าหมู่ (affiliation needs) ในขั้นนี้คนเราต้องการความรักจากคนอื่นและเข้าพวกเข้าหมู่กับเขาได้ หรือเป็นสมาชิกของสังคม บางทีเรียกว่า love and belonging needs

ความต้องการ 2 ชั้นแรกเกี่ยวข้องกับธรรมชาติทางชีววิทยาของมนุษย์ ในขั้นที่ 3 เป็นความต้องการความรักจากคนอื่น เป็นเรื่องทางสังคม ไม่มีใครสนองความต้องการนี้ได้ด้วยตนเอง เขาต้องการกลุ่มทางสังคม ซึ่งสามารถเป็นสมาชิกได้ และกลุ่มนี้ก็ยอมรับเขา ความต้องการในขั้นต่อไปคือขั้นที่ 4 ก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน

4) ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) อาจเรียกว่า การเป็นที่ยอมรับนับถือ (recognition needs) หรือการยกย่องในตัวเราจะมีอยู่มากนั้นน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับประเพณีของคนอื่นๆ ถ้าบุคคลไม่ได้รับการยอมรับนับถือโดยกลุ่มทางสังคมเขาก็ไม่ค่อยหวังเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้มากนัก กล่าวอีกนัยหนึ่งความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือในระดับที่สูงกว่า 3 ชั้นแรกของความ ต้องการ คนเราจะต้องการการยกย่องสรรเสริญก็ต่อเมื่อความต้องการ 3 ชั้นแรกเป็นที่พอใจแล้ว

5) ความต้องการทำให้เป็นจริงตามที่ปรารถนา (self-actualization needs) ความต้องการขั้นสูงที่บุคคลต้องการทำในสิ่งที่ตนมีศักยภาพที่จะเป็นหรือจะทำได้ให้เป็นจริงขึ้นมา เพื่อให้ตนมีความพอใจอย่างสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ มาสโลว์กล่าวว่า “คนเราสามารถเป็นอะไรก็ได้ เขาก็ต้องเป็น” เป็นเรื่องปกติที่เห็นความต้องการขั้นนี้มักแสดงออกในกลุ่มศิลปินและกลุ่มบุคคลอื่นที่ทำงานสร้างสรรค์

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความพึงพอใจของมนุษย์จะเกิดขึ้นก็เมื่อบุคคลนั้นได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการ และความพึงพอใจของบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและลักษณะของบุคคล ซึ่งเมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการแล้วย่อมมีความต้องการในลำดับที่สูงขึ้นไป กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองในขั้นพื้นฐานที่มนุษย์พึงได้ ซึ่งเป็นความต้องการทางด้านร่างกายอย่างเพียงพอแล้ว บุคคลนั้นย่อมแสวงหาความต้องการที่สูงขึ้นไปอีก เพื่อให้ตนเองบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตนเองปรารถนา

6.3 ระดับความพึงพอใจ

สิริวรรณ เสรีรัตน์ (อ้างถึงใน กฤษฎา ข้องพูน, 2551: 12) ได้อธิบายว่า ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1) ความพึงพอใจที่ตรงกับความคาดหวัง เป็นการแสดงความรู้สึกยินดีมีความสุขของผู้รับบริการ เมื่อได้รับการบริการที่ตรงกับความคาดหวังที่มีอยู่ เช่น ลูกค้าไปใช้บริการของธนาคารแล้วได้รับการบริการที่รวดเร็ว จะทำให้ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อการบริการ

2) ความพึงพอใจที่เกินความคาดหวัง เป็นการแสดงความรู้สึกปลาบปลื้มใจหรือประทับใจของผู้รับบริการ เมื่อได้รับการบริการที่เกินความคาดหวังที่มีอยู่ เช่น ลูกค้าไปติดต่อธนาคารแล้วปรากฏว่าพนักงานให้การต้อนรับด้วยรอยยิ้มพร้อมกับอภัยข้อยันดี คอยช่วยเหลือและ

6) สภาพแวดล้อมของการบริการ สภาพแวดล้อมของการบริการ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ลูกค้าซึ่งมักชื่นชอบสภาพแวดล้อมของการบริการที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคารสถานที่ ความสวยงามของการตกแต่งภายใน การแบ่งจัดสถานที่เป็นส่วนสัดส่วนตลอดจนการออกแบบวัสดุเครื่องใช้ในการบริการ

7) กระบวนการบริการ วิธีการนำเสนอบริการในกระบวนการบริการเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ประสิทธิภาพของการจัดระบบการบริการส่งผลให้การปฏิบัติงานบริการแก่ลูกค้ามีความคล่องตัวและสนองตอบความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้องและมีคุณภาพ

สรุปได้ว่าความรู้สึกพึงพอใจของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้หลายระดับตามปัจจัยแวดล้อม ทั้งจากตัวผู้ให้บริการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ การให้บริการที่ดี ความสะอาดสบายของสถานที่ให้บริการ รวมถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์

6.5 การวัดความพึงพอใจ

ซาโรจน์ ไสยสมบัติ (อ้างถึงใน ลลิตา ชัยเนตร, 2552: 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจต่อการบริการจะเกิดขึ้นได้หรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาถึงลักษณะของการให้บริการขององค์กร ประกอบกับระดับความรู้สึกของผู้มารับบริการในมิติต่างๆ ของแต่ละบุคคล ดังนั้นในการวัดความพึงพอใจต่อการบริการจะกระทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้ คือ

1) การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยการขอรับรองหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่ต้องการวัดแสดงความคิดเห็นลงในแบบฟอร์มที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือเป็นคำตอบโดยอิสระ โดยคำถามที่ถามอาจจะถามถึงความพึงพอใจในด้านต่างๆ ที่หน่วยงานกำลังให้บริการอยู่ เช่น ลักษณะของการให้บริการ ระยะเวลาในการให้บริการ พนักงานที่ให้บริการ เป็นต้น

2) การสัมภาษณ์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ นับเป็นวิธีการที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพมากอีกวิธีหนึ่ง

3) การสังเกต เป็นวิธีหนึ่งที่จะให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ โดยวิธีสังเกตจากพฤติกรรมทั้งก่อนมารับบริการ ขณะรอรับบริการ และหลังจากรับบริการ เช่น การสังเกตกิริยาท่าทาง การพูด สีหน้า และความถี่ของการมารับบริการ เป็นต้น การวัดความพึงพอใจด้วยวิธีนี้จะต้องกระทำอย่างจริงจัง และมีแบบแผนที่แน่นอน จึงจะสามารถประเมินถึงระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการได้อย่างถูกต้อง

ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ ดังนั้นในการวัดความพึงพอใจสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต แต่การจะเลือกใช้วิธีไหนควรคำนึงถึงความเหมาะสมและผู้วิจัยต้องมีความรู้ความสามารถหรือเทคนิคพิเศษเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด

จากการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

7. สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรจังหวัดชลบุรี

7.1 ประวัติความเป็นมา

สำนักงานจังหวัดชลบุรี (2556: 2-4) ได้สรุปข้อมูลไว้ว่า จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่ติดกับอ่าวไทยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ซึ่งมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลายแห่งตั้งอยู่นอกจากด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแล้ว ในขณะเดียวกันนั้นยังถือว่าเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมากรองจากกรุงเทพมหานคร นอกจากนั้นยังเป็นทั้งในด้านพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมต่างๆ ของประเทศแห่งหนึ่งด้วย โดยในอดีตจังหวัดชลบุรีนั้นเคยเป็นแหล่งที่ตั้งของเมืองท่าที่มีความสำคัญมาก แม้แต่ในปัจจุบันนี้ก็ยังคงเป็นที่ตั้งของท่าเรือที่มีความสำคัญของประเทศรองจากท่าเรือกรุงเทพ นั่นก็คือท่าเรือแหลมฉบัง เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งเหมาะสม จังหวัดชลบุรีนี้มีอาณาเขตติดกับจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดระยอง และจังหวัดจันทบุรี

7.2 สภาพทั่วไปของจังหวัดชลบุรี

ที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย หรือริมฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ 12 องศา 30 ลิปดาถึง 13 องศา 43 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศา 45 ลิปดาถึง 101 องศา 45 ลิปดาตะวันออก ระยะทางจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 34 (ถนนสายบางนา-ตราด) รวมระยะทางประมาณ 81 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีเส้นทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 หรือ Motorway (กรุงเทพฯ-ชลบุรี) ระยะทาง 79 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ 45 นาทีเท่านั้น

ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดชลบุรีมีการผสมผสานกันมากถึง 5 แบบ ทั้งที่ราบลูกคลื่นและเนินเขา ที่ราบชายฝั่งทะเล ที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง พื้นที่สูงชันและภูเขา รวมถึงเกาะน้อยใหญ่อีกมากมาย

ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดชลบุรีมีลักษณะอากาศแบบมรสุมเขตร้อน (Tropical climate) โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ส่งผลให้จังหวัดชลบุรีมีฤดูกาลแตกต่างกันอย่างชัดเจน 3 ฤดู ได้แก่ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม อากาศค่อนข้างอบอ้าวแต่ไม่ถึงกับร้อนจัด ฤดูฝนตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนตุลาคม มีฝนตกกระจายทั่วไป โดยมีกตกหนักในเขตป่าและภูเขา และฤดูหนาวตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศไม่หนาวจัด เย็นสบาย ท้องฟ้าสดใสปลอดโปร่ง และมีแดดตลอดวัน

จังหวัดชลบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 92 ตำบล 687 หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 9 แห่ง เทศบาลตำบล 31 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 56 แห่ง และมีรูปแบบการปกครองพิเศษ 1 แห่ง คือเมืองพัทยา เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับนานาชาติ และมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อำเภอทั้ง 11 อำเภอของจังหวัดชลบุรี ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอพนัสนิคม อำเภอพานทอง อำเภอบ้านบึง อำเภอศรีราชา อำเภอเกาะสีชัง อำเภอสัตหีบ อำเภอปอทอง อำเภอหนองใหญ่ อำเภอเกาะจันทร์ และอำเภอบางละมุง

สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี (2556: 4) ได้จัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของจังหวัดชลบุรี ไว้ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ทางการเกษตร และการใช้ประโยชน์จากที่ดิน
รายอำเภอ จังหวัดชลบุรี

อำเภอ	ครัวเรือนเกษตรกร	การจำแนกและใช้ประโยชน์พื้นที่ (ไร่)						
		พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่การเกษตร (ไร่)	ข้าว (ไร่)	พืชไร่ (ไร่)	พืชผัก (ไร่)	ไม้ผล ไม้ยืนต้น (ไร่)	ไม้ดอก ไม้ประดับ (ไร่)
เมือง	2,193	153,751	21,765	2,245	3,863	576	15,058	23
บ้านบึง	3,522	322,894	225,786	14,420	156,312	1,068	53,982	4
บางละมุง	3,708	444,912	109,214	3,523	64,429	155	41,048	59
พนัสนิคม	8,205	275,396	155,509	100,792	38,274	726	15,400	317
พานทอง	3,974	118,071	24,544	15,171	6,032	218	3,123	-

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

อำเภอ	ครัวเรือน เกษตรกร	การจำแนกและใช้ประโยชน์พื้นที่ (ไร่)						
		พื้นที่ ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ การเกษตร (ไร่)	ข้าว (ไร่)	พืชไร่ (ไร่)	พืชผัก (ไร่)	ไม้ผล ไม้ยืนต้น (ไร่)	ไม้ดอก ไม้ประดับ (ไร่)
ศรีราชา	3,394	359,215	100,064	1,299	57,960	890	38,569	115
สัตหีบ	3,780	161,971	48,333	138	33,135	1,090	13,904	66
หนองใหญ่	3,121	252,003	196,111	685	57,456	1,479	136,467	24
บ่อทอง	5,047	513,188	274,438	5,777	81,139	2,919	184,595	8
เกาะ จันทร์	2,354	137,669	86,388	12,022	37,218	2,780	34,343	25
รวม	39,298	2,739,070	1,242,152	156,072	535,818	11,901	536,489	641

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบริบทของจังหวัดชลบุรี สามารถนำมากำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ เพศ อายุ และการศึกษา ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ และพื้นที่ทำการเกษตร

8. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

8.1 ความหมายและความเป็นมาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2554: 4) ได้ให้ความหมายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก (หมู่บ้านละ 1 คน) จากที่ประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านเรียกโดยย่อว่า “อกม. อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี

หน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขาและเป็นเกษตรกรที่มีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการเกษตรในรูปแบบของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ โดยเรียกชื่อแตกต่างกันไป อาทิเช่น เกษตรหมู่บ้าน หมอคนอาสา และประมงอาสา เป็นต้น

เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรทุกสาขาสามารถบูรณาการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 ขึ้นเพื่อให้อาสาสมัครเกษตรที่มีอยู่หลากหลายสาขาได้ผนึกกำลังเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกร แต่การปฏิบัติงานในเชิงบูรณาการตามระเบียบดังกล่าว ยังขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรด้วยกันเองภายในหมู่บ้าน รวมทั้งขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรระดับตำบล คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกด.) กลุ่ม/เครือข่ายเกษตรกรและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงกำหนดให้มีผู้แทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านละ 1 คนเรียกว่า “อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)” ทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกรในหมู่บ้าน และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาการเกษตรตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2 ความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ

- 1) เป็นผู้รู้จักพื้นที่และมีความเข้าใจเกษตรกร รู้ปัญหาและขีดความสามารถในการพัฒนาภาคการเกษตรของแต่ละหมู่บ้านเป็นอย่างดี
- 2) เป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจทั้งจากเกษตรกร อาสาสมัครเกษตร (อกษ.) สาขาต่างๆ และจากทางราชการ ให้เป็นผู้แทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน
- 3) เป็นผู้เชื่อมประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) ทุกสาขา รวมทั้งหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ฯลฯ ให้สามารถร่วมกันพัฒนาการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งเกษตรกร ชุมชน และประเทศชาติ

8.3 วิธีการสรรหาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ให้อาสาสมัครเกษตรทุกประเภทที่มีในแต่ละหมู่บ้านและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชี

รายชื่อผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 เลือกในระหว่างกันเองให้ได้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน กรณีหมู่บ้านใดมีอาสาสมัครเกษตรกรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านเพียงคนเดียวให้ถือว่าอาสาสมัครเกษตรกรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านคนนั้นเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรกรประจำจังหวัดคือเกษตรจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี หรือให้สิ้นสุดสถานภาพการเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) ถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือคนไร้ความสามารถ
- 4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 5) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและถูกจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิด

โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

6) คณะกรรมการ ออกชด. ในตำบลนั้นมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

8.4 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2554) ได้ระบุลักษณะการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านไว้ ดังนี้

8.4.1 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

1) การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)

(1) ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่อง สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร คุณสมบัติเกษตรกรที่จะขึ้นทะเบียนเกษตรกร เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรและวัน เวลา สถานที่ ในการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร

(2) การรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูล ให้อาสาสมัครเกษตรกรช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน และตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น

2) การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)

(1) ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่อง สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) คุณสมบัติเกษตรกรที่จะขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) และ วัน เวลา สถานที่ รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)

(2) การรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ให้อาสาสมัครเกษตรกรช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจสอบเอกสารและ ตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับเบื้องต้น

(3) การทำประชาคม ให้อาสาสมัครเกษตรกรช่วยปิดประกาศเพื่อทำประชาคมและเข้าร่วมให้ข้อมูลและตรวจสอบในเวทีประชาคม

(4) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ออกคู่มือตรวจสอบแปลงของเกษตรกร

8.4.2 ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

1) รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตรกร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน

2) เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผน

8.4.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

1) สำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตรกร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน

2) ช่วยประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากร

3) เชิญเกษตรกรเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้

8.4.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด และภัยพิบัติธรรมชาติ

(1) จัดทำแปลงพยากรณ์เพื่อติดตามสถานการณ์การระบาด

(2) ประสานข้อมูลศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)

(3) แจ้งเตือนภัยผ่านกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./เสียงตามสาย/วิทยุชุมชน ฯลฯ

(4) ติดตามข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา ฯลฯ

2) สำรวจพื้นที่ประสบภัยระหว่างเกิดภัย

(1) ประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือและสำรวจพื้นที่ประสบภัย

3) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลังเกิดภัย

(1) ช่วยแจ้งนัดหมายเกษตรกร

(2) ช่วยรวบรวมและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้น

(3) ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจจากทุกฝ่ายให้เป็นผู้ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานพัฒนาด้านการเกษตร ซึ่งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้ที่รู้จักพื้นที่ มีความเข้าใจปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นอย่างดี ทำให้เกิดการพัฒนาการเกษตรที่ตรงกับปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของเกษตรกรในหมู่บ้าน

9. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

9.1 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ (2556: 14) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกร โดยการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกร ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้โดยสามารถสร้างรายได้ พัฒนาสถานะเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสภาพที่ดีได้ ดังนั้นความสำคัญของการส่งเสริมการส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญหลายด้าน คือ

1. การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรของโลก
2. การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินการผลิต
3. การพัฒนาสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกรและครอบครัว ตลอดจนชุมชนและประเทศไทย
4. การพัฒนาชีวิตเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร
5. พัฒนาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดเหมาะสมและคุ้มค่ากับการผลิตพัฒนาประเทศ
6. การพัฒนาประเทศ โดยอย่างยิ่งเกษตรกรที่เป็นเกษตรกรกรมหากได้รับการพัฒนาที่ดี มีสถานะเศรษฐกิจสังคมที่ดี มีความมั่นคงส่งผลให้ประเทศมั่นคงด้วย

ดังนั้น การพัฒนาเกษตรจึงเป็นพื้นฐานสำคัญเบื้องต้นของการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติ และหากจะต้องพัฒนาอย่างจริงจังจำเป็นต้องมุ่งพัฒนาเน้นเกษตรกร

อุตสาหกรรม (Agroindustry) เพิ่มรายได้ได้อย่างแท้จริงแต่การพัฒนาการเกษตรย่อมอาศัยการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเพื่อพัฒนาผลผลิตสูงสุดทั้งปริมาณและคุณภาพ โดยจำเป็นต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าดังกล่าวแล้วจำเป็นต้องมีการนำไปถ่ายทอดและส่งเสริมแก่เกษตรกรในการนำไปปฏิบัติซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด

9.2 วิธีการส่งเสริมของการส่งเสริมการเกษตร

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2556: 8-13) กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยพิจารณาตามหลักการสื่อสารและลักษณะของชุมชนได้ ดังนี้

9.2.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลหรือผู้รับสารเป็นเกณฑ์

- 1) แบบรายบุคคลหรือแบบบุคคลต่อบุคคล
- 2) โดยกลุ่มบุคคล
- 3) แบบมวลชน

9.2.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงวัตถุประสงค์หรือตัวสารเป็นเกณฑ์

- 1) โดยการเลือกส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว
- 2) โดยการเลือกเรื่องส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง
- 3) โดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน

9.2.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงเจ้าหน้าที่หรือผู้ส่งสารเป็นเกณฑ์

- 1) การใช้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีความรู้แบบกว้าง
- 2) การใช้ทีมนักวิชาการ
- 3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน
- 4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน

9.2.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงตามช่องทางหรือสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม

การเกษตร

- 1) โดยใช้สื่อคำพูด
- 2) โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์
- 3) โดยใช้สื่อภาพและเสียง
- 4) โดยใช้สื่อกิจกรรม

วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงชุมชนเป็นเกณฑ์

- 1) ในชุมชนชนบท
- 2) ในชุมชนเมือง

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556: 4 - 38) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลหรือผู้รับสารเป็นเกณฑ์นั้นสามารถแบ่งแยกออกตามจำแนก 3 แบบ คือ

1. วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) เป็นการส่งเสริมโดยการให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกร โดยตรงเป็นรายบุคคลจะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรงที่จะปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอด ทำให้เกิดความสนใจเชื่อมั่นเรียนรู้ได้ และอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็น โอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถรับข้อมูลปัญหาตลอดจนรับภูมิปัญญาของเกษตรกรกลับมาพิจารณาในกระบวนการส่งเสริมได้ในวิธีการแบบนี้พบว่ามีหลายวิธี และเทคนิคที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่

1) การเยี่ยมไร่นาและบ้านของเกษตรกร (Farmer and Home Visit) เป็นวิธีการและแนวคิดของการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่จะไปพบปะรับฟังปัญหาและถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่ นา ซึ่งจะเห็นถึงสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร สามารถนำสภาพดังกล่าวมาวิเคราะห์และผนวกกับเทคโนโลยีการถ่ายทอดได้ และสามารถสร้างความคุ้นเคย ความมั่นใจและความพอใจแก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดีการส่งเสริมโดยวิธีการนี้พบว่ามีประสิทธิภาพมาก

2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (Office Calls)

3) การติดต่อทางโทรศัพท์ (Telephone Calls) ปัจจุบันการใช้โทรศัพท์ได้มีการขยายเครือข่ายและจำนวนเครื่องมากยิ่งขึ้นทั้ง โดยสายและไร้สาย เกษตรกรสามารถใช้ข้อได้เปรียบดำเนินการได้ เพราะการติดต่อทางโทรศัพท์จะสามารถช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็วลดเวลาและระยะทางในการติดต่อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดียิ่ง

4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว (Personal Letter) การเขียนจดหมายติดต่อกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับเกษตรกรผู้รับการส่งเสริมจัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่ให้ประโยชน์ยิ่งวิธีหนึ่งผู้รับการส่งเสริมหรือผู้สนใจอาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบบางครั้ง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็สามารถเขียนถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสารติดตามผลการส่งเสริมเข้าถึงความ ร่วมมือหรือเป็นการให้การรับรองในผลงานที่ดีได้

5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Contact) ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการพบปะแบบนี้มีมาก เจ้าหน้าที่จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมเสมอเพราะหากเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะแก้ไขปัญหาให้ข้อเสนอแนะแล้ว เกษตรกรจะเพิ่มศรัทธาในตัวเขามากขึ้น เช่น พบในสถานที่ไม่เป็นทางการ ตลาด งานเทศกาลรื่นเริงต่างๆ งานพิธีกรรมทางศาสนา เหล่านี้ทำให้คนมาร่วมกันเป็นจำนวนมาก ที่ใดก็ตามที่ผู้คนมารวมกันก็มักจะมีการพูดคุยกันถึงปัญหาต่างๆ ในการทำมาหากินและชีวิตต่างๆ

2. วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method) การส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคล จะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริมจากชั้นสนใจ (interest) ไปสู่การทดลอง ทำดู (trial) และหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้วสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไกลไปถึงขั้น ยอมรับ (adoption) เลยก็ได้ วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคลนี้มีการจัดเตรียมการเป็นอย่างดีหาก เป้าหมายและดำเนินการอย่างมีระบบแล้วก็จะให้ผลดีอย่างมากต่อการสร้างพลังกลุ่มสมาชิกของ กลุ่มจะมีปฏิริยาสนองตอบต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและต่อความคิดทั้งหลายที่สมาชิกในกลุ่มได้ แสดงออกด้วยการกระตุ้นและแนะนำแนวทางอย่างเหมาะสม พลังกลุ่มก็จะช่วยทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่ม โดยสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเป็นผู้ผลักดันให้ไปทำตามสิ่งที่จะ ยอมรับนั้นการส่งเสริมแบบกลุ่มสามารถจะพิจารณาวิธีการที่มีประสิทธิภาพและนิยมใช้มาก ดังนี้

1) การประชุมกลุ่ม (Group Meeting) เป็นวิธีการส่งเสริมที่เก่าแก่สำคัญ และยังใช้ได้ผลอยู่เสมอมา คือ ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกันปรับตัวเองให้ เข้ากับกลุ่มยอมรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกันมีความรู้สึก ร่วมกันและมีการปฏิบัติร่วมกัน (group thinking, group feeling and group action) การประชุมกลุ่ม ประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากเมื่อเทียบกับการส่งเสริมโดยวิธีอื่นร่วม หากต้องการให้การประชุม บรรลุผลและเป็นที่ยอมรับกันทั่วแล้วเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรกระตุ้นหรือจูงใจให้ชาวบ้านเจ้าเป็นตัวยุติ ตัวดีจัดการประชุม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเพียงเป็นผู้ชี้แนะให้การสนับสนุนช่วยเหลือเท่านั้นประชุมที่การ ได้ผลดีนั้นจะต้องทำให้ผู้เข้าประชุมทุกคนเกิดกระแสแห่งความคิดและใช้ดุลพินิจพิจารณาปัญหา และความต้องการของเขา และเกษตรกรจะมีส่วนร่วมมากด้วย

2) การฝึกอบรม (Training) เป็นวิธีการหนึ่งของการส่งเสริมที่มีการใช้กัน มาก และเป็นประจำ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะพิจารณาดำเนินการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ ความ เข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ (learning) เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ๆ การ ฝึกอบรมโดยทั่วไปมีลักษณะดังนี้

(1) การฝึกอบรมเป็นกระบวนการ (process) ซึ่งหมายถึงเป็นระบบของ กิจกรรมต่างๆ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันที่และกัน

(2) การฝึกอบรมช่วยให้ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (understanding) ทักษะคติ (attitudes) ที่ดี และมีความชำนาญหรือทักษะ (skill)

(3) การฝึกอบรมช่วยให้เกิดการเรียนรู้ คือผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะมี โอกาสได้เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ซึ่งจะมีผลให้ผู้นั้นเกิด

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามมา พฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงไปในทางใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

3) การสาธิต (Demonstration) เป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ “ได้ฟัง” และ “ได้เห็น” ไปพร้อมกัน วัตถุประสงค์ของการสาธิตเพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นตอนมีหลักวิชา และสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นการพัฒนาทักษะ (skill) ของผู้รับการส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างถูกต้อง การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ คือ สาธิตวิธี (Method Demonstration) กับการสาธิตผล (Result Demonstration)

4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip of Study Tour) จัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง เพราะผู้ร่วมในการศึกษาและดูงานจะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นซึ่งได้ทำสำเร็จแล้ว อันจะมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจใช้วิธีจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ต่อเนื่องจากการสาธิตผลก็ได้ ทั้งนี้ผู้รับการส่งเสริมจะได้พบเห็นได้รับฟังได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3. การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) การส่งเสริมแบบมวลชนโดยสื่อสารมวลชน (Mass Media) จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม (innovations) ให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้นๆ เกิดขึ้นแล้ว และก็มีอยู่บางคนอาจสนใจที่จะศึกษาหารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดีและใช้กับคนจำนวนมากๆ ได้อย่างกว้างขวาง สื่อสารมวลชนที่นำมาใช้ได้ดีในการส่งเสริม ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์สไลด์และฟิล์มสตริป และการจัดนิทรรศการ

1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ (Printed Matter) สิ่งตีพิมพ์เป็นสื่อใช้ได้ดีในการส่งเสริมสามารถเผยแพร่ได้ใน 3 ลักษณะ คือ

(1) เอกสารสรุปผลการวิจัยค้นคว้าทดลอง เผยแพร่กระทำได้ในลักษณะการเขียนแบบวิชาการ หรือกึ่งวิชาการก็ได้วารสารทางวิชาการต่างๆ

(2) เอกสารเผยแพร่ที่ผู้เชี่ยวชาญการส่งเสริมเป็นผู้เขียน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมใช้เป็นคู่มือในการส่งเสริม ผู้เชี่ยวชาญในการส่งเสริมจะนำรายงานสรุปผลการวิจัยค้นคว้าทดลองหรือข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงอื่นๆ มาเขียนในรูปแบบที่อ่านเข้าใจง่าย (simplify) และมีลักษณะเป็นวิชาการง่ายมีเนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาการ

(3) เอกสารเผยแพร่แก่ผู้รับการส่งเสริมเฉพาะการผลิต เช่น เอกสารคำแนะนำการปลูกและผลิตสำหรับเกษตรกร โดยเขียนให้อ่านง่ายเหมาะสมกับระดับการศึกษาของ

เกษตรกร และสอดแทรกรูปภาพ แผนภูมิ การ์ตูนสีสันเข้าช่วยเสริมให้เป็นเอกสารที่น่าอ่านศึกษา
ยิ่งขึ้น

2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ (Posters) เป็นแผ่นกระดาษหรือกระดาษ
แข็งที่มีภาพประกอบ มีสีสันสวยงาม และมีข้อความง่ายๆ สั้นกะทัดรัด สามารถให้ผู้พบเห็น
มองเห็นได้แต่ไกล สะดุดความสนใจให้สิ่งที่ควรทราบได้ทันทีและชวนปฏิบัติ

3) หนังสือพิมพ์ (Newspapers) สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกเป็นประจำสม่ำเสมอ
และนิยมออกเป็นรายวัน หากเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือนหรือห่างกว่านั้นเรียกนิตยสาร
(magazine) ประชาชนนิยมอ่านหนังสือพิมพ์กันอย่างแพร่หลาย แม้อ่านไม่ออกก็ให้ผู้อื่นอ่านให้ฟัง
หรือฟังคนอื่นคุย หรือวิจารณ์ข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ตามร้านกาแฟ หรือที่ชุมชนในหมู่บ้านก็มี
มาก

4) วิทยุ (Radio) นับเป็นสื่อมวลชนที่ให้ข่าวได้เร็วที่สุดและสามารถส่ง
ข่าวแพร่กระจายไปได้ไกลและกว้างขวาง สามารถจะเข้าถึงบุคคลทุกระดับ และได้รับความ
ไว้วางใจจากประชาชนมิใช่น้อย ในฐานะเป็นแหล่งข่าวเที่ยงตรงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถใช้
ประโยชน์จากวิทยุในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องราวต่างๆ สู่ประชาชนได้

5) โทรทัศน์ (Television) โทรทัศน์ได้เปรียบวิทยุตรงที่ผู้ชมรายการได้ฟัง
เสียงและได้เห็นภาพไปพร้อมกัน ฉะนั้นในการส่งเสริมถึงสามารถจัดแสดงสาธิตและใช้โสต
อุปกรณ์ เช่น แผนภาพ (Diagram) แผนภูมิ (Chart) กราฟ (Graph) รูปภาพ (Picture) ฯลฯ เข้าช่วยได้
เป็นอย่างดี

6) ภาพยนตร์ (Motion Pictures) นับเป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม

7) การจัดนิทรรศการ (Exhibition of Exposition) นิทรรศการ (Exhibits)
คือการใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอดและเผยแพร่งานเพื่อการศึกษาและโฆษณาต่อหมู่คนจำนวนมาก
การจัดหรือตั้งของแสดงนั้นสามารถอยู่ได้นาน และประชาชนหมุนเวียนดูได้โดยไม่จำกัดเวลาและ
จำนวน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ
ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบแวดล้อม โดยสามารถสรุปรูปแบบการส่งเสริมได้ 3 วิธี ได้แก่ การส่งเสริม
แบบบุคคลต่อบุคคล การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล และการส่งเสริมแบบมวลชน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร สามารถนำมา
กำหนดประเด็นในการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ในประเด็น แหล่งรับรู้ของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็น
แหล่งข้อมูลที่เกิดจากสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม รวมถึงระดับของการรับรู้ข้อมูล

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

10.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

10.1.1 เพศ

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 42) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี คือ สามในสี่เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับทัศนีย์ บุญเกล้า (2554: 48) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม ร้อยละ 96.90 เป็นเพศชาย พัชราภรณ์ แก้วน้ำใส (2546: 31) ที่ได้ทำการศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง ที่พบว่า อพปม. เกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย เช่นเดียวกับ พรรณี ทะนันชัย และภัทรวรรณ ลำดี (2545: 46) ที่พบว่า อพปม. ในพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานปศุสัตว์เขต 6 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เช่นกัน นอกจากนี้ เอกรินทร์ โปตะเวช (2551: 82) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า เพศมีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งแตกต่างจาก ชาตรี จันทร์ตา (2552: 79) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เพศ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

10.1.2 อายุ

ชาตรี จันทร์ตา (2552: 79) ที่ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า อายุ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน นอกจากนี้ รัตติยา ไตรศรีพลับ (2548: 47) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยอายุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

10.1.3 การศึกษา

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 81) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ ลลิตา เสนกรรหา (2552: 59) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ (H1N1) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า อาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จบการศึกษาสูงสุดที่ระดับ ประถมศึกษามากที่สุดร้อยละ 57.14 แตกต่างจากทัศนีย์ บุญเกล้า (2554: 48) ทำการศึกษาปัจจัยที่มี ผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำ ตำบลในจังหวัดนครพนม ส่วนใหญ่ร้อยละ 43.88 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมตอนปลาย/ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

10.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

10.2.1 การประกอบอาชีพหลัก

ทัศนีย์ บุญเกล้า (2554: 52) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของ หมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัด นครพนม ร้อยละ 76.50 ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก สอดคล้องกับสุวิสาส์ กัน ตอนันตพร (2554: 44) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ เกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกือบทั้งหมด คือร้อยละ 88.8 มีอาชีพหลักเป็นอาชีพทางการเกษตร

10.2.2 อาชีพรอง

ทัศนีย์ บุญเกล้า (2554: 52) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของ หมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม ร้อยละ 55.10 มีอาชีพรอง แตกต่างจาก สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 45) ทำการศึกษาปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกร หมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี หนึ่งในสามไม่มีอาชีพรอง

10.2.3 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

ธวัชชัย กฤตรัชตนันต์ (2553: 48) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอ ดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี ร้อยละ 59.74 มีจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรใน ครัวเรือน จำนวน 2 คน โดยจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่กัมปพล แก้วมีศรี (2545: 31) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสา พัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 51.5 มีจำนวนสมาชิกที่ใช้แรงงานในครอบครัวอยู่ในช่วง 3-4 คน มีแรงงานในครอบครัวโดยเฉลี่ย 3.7 คน โดยจำนวนแรงงานในครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับประสิทธิผลการ

ปฏิบัติงานของอาสาพัฒนา ปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี คือการมีจำนวนแรงงานในครอบครัวเพิ่มขึ้นส่งผลให้ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านลดลง

10.2.4 รายได้

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 44,64) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกือบครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 44.9 มีรายได้ของครัวเรือนจากการทำอาชีพทางการเกษตร น้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี โดยรายได้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ คำริ ชาวพะเยา (2554: 50) ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน จังหวัดพะเยา พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 53.1 มีรายได้รวมอยู่ในช่วง 50,000-100,000 บาทต่อปี โดยที่รายได้ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน

10.2.5 พื้นที่ทำการเกษตร

ทัศนีย์ บุญเคล้า (2554: 53) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม ร้อยละ 72.50 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 6-24 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 19.99 ไร่ ในขณะที่เกษร สวนศรี (2552: 45,77) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรของตนเองต่ำกว่า 10 ไร่ และเช่าพื้นที่ทางการเกษตรมากกว่า 6 ไร่ โดยพื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

10.3 ปัจจัยทางสังคม

10.3.1 การเป็นผู้นำชุมชน

วิวัฒน์ ภูพริ้อม นิสากร และคณะ (2555: 132) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นผู้นำทางสังคม โดยความเป็นผู้นำทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ถ้าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่เป็นผู้นำทางสังคมเพิ่มขึ้น 1 คน คาดว่าจะทำให้การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านลดลง 0.490 หน่วย สอดคล้องกับ เกษร สวนศรี (2552: 45,77) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ

การปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 53.3 ได้รับคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งในชุมชน โดยส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งอาสาพัฒนาชุมชน รองลงมาดำรงตำแหน่งเกษตรหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มเกษตรกร ประธานกองทุนหมู่บ้าน และตำแหน่งสมาชิก อบต. ตามลำดับ แตกต่างจากกัมพูชา แก้วมีศรี (2545: 31,78) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับตำแหน่งทางสังคม โดยร้อยละ 47.3 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคม 1-3 ตำแหน่ง ซึ่งตำแหน่งทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน

10.3.2 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร

อรวรรณ จินะใจหาญ (2554: 43) ทำการศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลร้อยละ 96.7 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร/สถาบันต่างๆ โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร สอดคล้องกับสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 47) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 90.8 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยเกินครึ่งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นสมาชิกสภาเกษตรกร เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ สอดคล้องกับทัศนีย์ บุญเกล้า (2554: 49) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลร้อยละ 56.10 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและรองลงมาเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

10.3.3 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล

ธนัชชัย กฤตรัชตนันต์ (2553: 51) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าแหล่งความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลได้รับจากเครือข่ายหมอดินอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในขณะที่กัมพูชา แก้วมีศรี (2545: 42) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์

ประจําหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.7 ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ รองลงมา ได้รับความรู้โดยการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม และวารจิตร หนองแก (2548: 116) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามชนบท ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดขอนแก่นพบว่า การได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

10.4 ปัจจัยอื่น ๆ

10.4.1 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 56) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีมีระดับการได้รับการสนับสนุนปฏิบัติงานจากหน่วยงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้อง ธนัชชัย กฤตวรรษนันต์ (2553: 64) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบล ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

10.4.2 ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

เอกรินทร์ โปตะเวช (2551: 82) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับชาติรี จันทรตา (2553: 79) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจมีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

10.4.3 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 78) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ นัญจกัศ มธุรส (2549: 70) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในค่ายนวมินทร์ราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ค่ายนวมินทร์ราชินี

อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข อยู่ในเกณฑ์มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

10.4.4 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

นรินทร์ ชมภู (2550: 87) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้าน การพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขตที่ 7 พบว่าการเป็นวิทยากร ให้ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน การประสานกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในเรื่องข้อมูลดิน และแผนที่กลุ่มชุดดินระดับตำบล และการประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดทำแผนพัฒนาระดับตำบล หมอดินอาสาประจำตำบลมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

10.5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 68) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดร้อยละ 36.6 คือ กิจกรรมพัฒนาการเกษตรที่ได้รับไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาคือ การที่หน่วยงานไม่มีแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลการผลิตพืชและกำหนดรายงานที่ชัดเจน และมีข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน คือให้มีการฝึกอบรมเกษตรกรหมู่บ้านบ่อยครั้งและต่อเนื่อง รองลงมาคือเสนอให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ เกษร สวนศรี (2552: 58) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานที่พบมาก คือไม่มีการอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน มีข้อเสนอแนะคือ ให้คัดเลือกเกษตรกรที่มีความรู้ และสมัครใจ มีจุดเรียนรู้ศึกษาดูงาน และการได้รับฟังคำบรรยายความรู้อย่างต่อเนื่อง

จากการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นต่างๆ สรุปได้ว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ พื้นที่ทำการเกษตร การเป็นผู้นำชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ เน้นถึงการศึกษารวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเป็นเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดชลบุรี ตามคำสั่งจังหวัดชลบุรี ที่ 10/2554 เรื่อง แต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจังหวัดชลบุรี หมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งจังหวัดชลบุรี มี 84 ตำบล ประกอบด้วยหมู่บ้านทั้งหมด 678 หมู่บ้าน จึงมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจำนวน 678 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งจะได้จำนวนตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 252 ตัวอย่าง

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้

N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้ (allowable error)

ถ้ากำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% จะใช้ค่า 0.05 แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{678}{1 + (678(0.05)^2)} \\ &= 251.57 \end{aligned}$$

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 252 ราย จากประชากร 678 ราย ตามสัดส่วนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในแต่ละอำเภอ

ของจังหวัดชลบุรี และได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลากตามบัญชีรายชื่อของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยเขียนรายชื่อประชากรทั้งหมด 678 ราย ลงในภาชนะเคล้าให้ทั่วแล้วหยิบขึ้นมาให้ครบจำนวนตัวอย่าง 252 ราย ซึ่งแยกเป็นรายอำเภอได้ ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนเกษตรหมู่บ้านและกลุ่มตัวอย่างที่จัดเก็บรายอำเภอของจังหวัดชลบุรี

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	
		จำนวน	กลุ่มตัวอย่าง
1	เมืองชลบุรี	98	37
2	บ้านบึง	52	19
3	หนองใหญ่	24	8
4	บางละมุง	62	23
5	พนัสนิคม	185	72
6	พานทอง	76	28
7	ศรีราชา	59	22
8	เกาะสีชัง	7	2
9	สัตหีบ	41	15
10	บ่อทอง	47	17
11	เกาะจันทร์	27	9
รวม		678	252

เมื่อได้จำนวนตัวอย่างรายอำเภอแล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยใช้วิธีจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดข้อมูลในแต่ละประเด็นตามที่กำหนดไว้แล้วจึงนำข้อมูลตามประเด็น

ตัวชี้วัดและมาตรวัดมาสร้างเป็นข้อคำถามที่ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (closed – end question) และคำถามปลายเปิด (opened – end question) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน

2.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

2.3 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสอบถาม สำหรับสอบถามอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.3.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย ที่มีความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการ กำหนดเนื้อหาของแบบสอบถาม

2.3.2 ศึกษาการกำหนดคำถาม โดยนำวัตถุประสงค์ ขอบเขตและกรอบแนวความคิดมากำหนด เป็นคำถามหลัก จากนั้นหาแบบคำถามย่อยและใช้รูปแบบของคำถามและโครงสร้างของแบบสอบถาม เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ตอบ

2.3.3 ขั้นตอนทดสอบเครื่องมือก่อนใช้ เพื่อให้ตรงกับเนื้อหาของการศึกษา โดย

- 1) ผู้ศึกษาทดสอบ ตรวจสอบความสมบูรณ์ ด้วยตนเองในขั้นต้น
- 2) นำแบบสอบถาม ไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ

เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและให้คำแนะนำแก้ไข

3) ทดสอบก่อนนำแบบสอบถามไปใช้จริง โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 20 คน จากนั้นจึงนำผลที่ได้ไปทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (reliability consistency) ซึ่งเท่ากับ 0.87 ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ทดสอบกับแบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อ 2.1 ปัจจัยการได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และข้อ 2.2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ตอนที่ 3 ข้อ 3.1 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 252 คน เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2557 – เมษายน 2557 ด้วยวิธีการสอบถาม มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประสานงานนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ทั้ง 11 อำเภอ เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัยและขอความร่วมมือในการนัดหมายอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเก็บข้อมูล

3.2 ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และความสำคัญของงานวิจัย

3.3 แจกแบบสอบถาม แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านพร้อมทั้งชี้แจงประเด็นคำถามต่างๆ เกี่ยวกับการวิจัย และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.4 เริ่มดำเนินการทำแบบสอบถาม โดยอธิบายคำถามในแบบสอบถาม ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจ

3.5 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ในแบบสอบถามทุกข้อด้วยตนเอง เพื่อทำการคัดแยกแบบสอบถามที่มีข้อมูลไม่สมบูรณ์มาทำการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสอบถามให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนนำมาใช้

3.6 กล่าวขอบคุณ กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ทำการลงรหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยเศรษฐกิจ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์โดย

4.2.1 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยมีมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

- 5 = มากที่สุด
 4 = มาก
 3 = ปานกลาง
 2 = น้อย
 1 = น้อยที่สุด

การแปลความหมายระดับของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยใช้วิธีนำคะแนนเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

ระดับมากที่สุด	คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00	หมายถึง ระดับความพึงพอใจอยู่ใน
ระดับมาก	คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20	หมายถึง ระดับความพึงพอใจอยู่ใน
ระดับปานกลาง	คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40	หมายถึง ระดับความพึงพอใจอยู่ใน
ระดับน้อย	คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60	หมายถึง ระดับความพึงพอใจอยู่ใน
ระดับน้อยที่สุด	คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80	หมายถึง ระดับความพึงพอใจอยู่ใน

4.2.2 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน โดยมีมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

- 5 = มากที่สุด
 4 = มาก
 3 = ปานกลาง
 2 = น้อย
 1 = น้อยที่สุด

การแปลความหมายระดับของความคิดเห็นต่อการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน โดยใช้วิธีนำคะแนนเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 – 5.00	หมายถึง	ได้รับการสนับสนุนมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20	หมายถึง	ได้รับการสนับสนุนมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40	หมายถึง	ได้รับการสนับสนุนปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60	หมายถึง	ได้รับการสนับสนุนน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80	หมายถึง	ได้รับการสนับสนุนน้อยที่สุด

4.2.3 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับ

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยมีมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

5 =	ระดับมากที่สุด
4 =	ระดับมาก
3 =	ระดับปานกลาง
2 =	ระดับน้อย
1 =	ระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายระดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยใช้วิธีนำคะแนนเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับน้อยที่สุด

4.3 ข้อมูลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

เป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงาน โดยมีมาตรฐานค่า 2 ระดับ ดังนี้

0 = ไม่ปฏิบัติ

1 = ปฏิบัติ

4.4 ปัญหา ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระบุปัญหาในแต่ละด้านที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถระบุปัญหาที่พบเพิ่มเติม แล้วนำมาสรุปว่าปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานมีอะไรบ้าง โดยใช้ร้อยละในการแปลความหมาย

4.5 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

4.6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression analysis)

จากสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y) และตัวแปรอิสระ (X) ของประชากรจะเห็นว่า กลุ่มตัวแปรอิสระ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรตามได้ส่วนหนึ่ง ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถอธิบายได้นี้ เรียกว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ (Error: ϵ) การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณใช้สมการคำนวณโดยวิธี Enter จะเป็นการพยากรณ์หาค่าสัมประสิทธิ์ α และ β_1 จากค่าสถิติ a และ b ที่ได้จากการคำนวณโดยกลุ่มตัวอย่าง โดยหลักการวิเคราะห์ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้จะต้องเป็นค่าสัมประสิทธิ์ที่ทำให้สมการดังกล่าว มีค่าความคลาดเคลื่อนกำลังสองรวมกันน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS)

สมการถดถอยเชิงพหุของประชากร

$$Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + \epsilon$$

สมการถดถอยเชิงพหุของกลุ่มตัวอย่าง

$$Y = a + b_1 X_1 + b_2 X_2 + b_k X_k$$

โดยที่ X คือ ตัวแปรอิสระ

Y คือ ตัวแปรตาม

K คือ จำนวนตัวแปรอิสระ

เมื่อ α และ a เป็นจุดตัดแกน Y ของสมการถดถอย หรือค่าของ Y เมื่อให้ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีค่าเท่ากับศูนย์

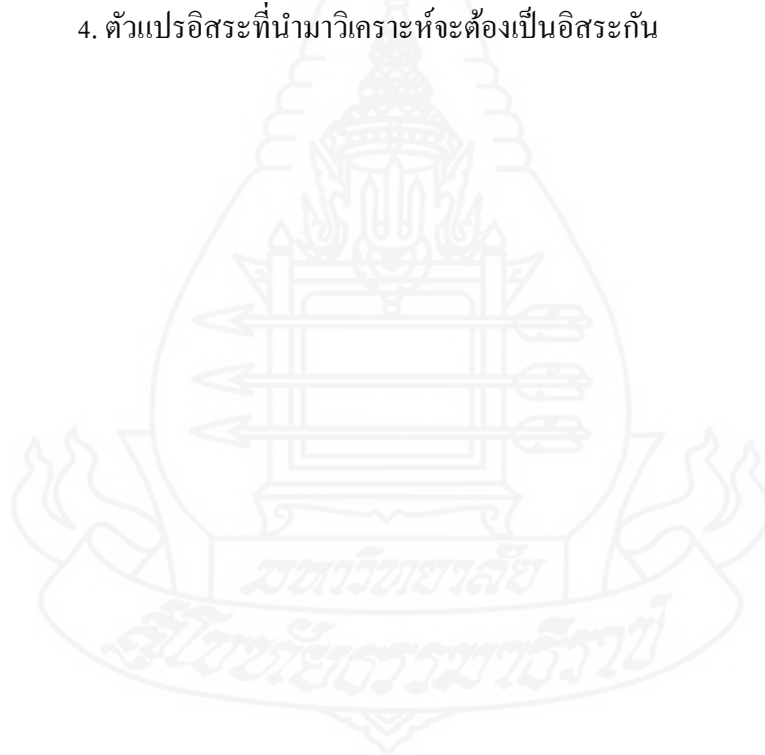
ส่วน β และ b เป็นสัมประสิทธิ์ถดถอย (Partial regression coefficient) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ซึ่งหมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม (Y) เมื่อตัวแปรนั้นเปลี่ยนไป 1 หน่วย โดยตัวแปรอิสระตัวอื่นมีค่าคงที่ โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ a และ b สามารถคำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$a = Y - b_1 X_1 - b_2 X_2 - \dots - b_k X_k$$

$$b_i = \frac{\sum X_i Y_i - \sum X_i \sum Y_i}{n \sum X_i^2 - (\sum X_i)^2}$$

การวิเคราะห์ถดถอยพหุ มีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ

1. ค่าความผิดพลาด (error) ต้องเป็นตัวแปรสุ่ม และมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ
2. ความแปรปรวนของตัวแปรตาม (Y) ในทุกค่าของตัวแปรอิสระ (X) จะต้องเท่ากัน
3. ค่าความผิดพลาดของตัวแปรตาม (Y) แต่ละค่าเป็นอิสระกัน
4. ตัวแปรอิสระที่นำมาวิเคราะห์จะต้องเป็นอิสระกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ ของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ปัจจัยการได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงาน แรงจูงในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 3 การปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ ของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

n= 252

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	198	78.6
หญิง	54	21.4
อายุ (ปี)		
≤ 40	19	7.5
41 – 50	64	25.4
51 – 60	102	40.5
61 - 70	61	24.2
≥ 71	6	2.4
min = 34 max = 76 \bar{X} = 54.28 S.D. = 8.57		
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ได้รับการศึกษา	252	100.0
ประถมศึกษา	105	41.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	18.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	64	25.4
ปวส./อนุปริญญา	13	5.1
ปริญญาตรี	23	9.1

จากตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ปรากฏผลดังนี้

เพศ พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนมาก (ร้อยละ 78.6) เป็นเพศชาย และร้อยละ 21.4 เป็นเพศหญิง

อายุ พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 40.5) มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี รองลงมาร้อยละ 25.4 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 24.2 มีอายุ 61 – 70 ปี ร้อยละ 7.5 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี และมีอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนน้อย (ร้อยละ 2.4)

มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 70 ปี โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีอายุต่ำสุด 34 ปี สูงสุด 76 ปี และเฉลี่ย 54.28 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 41.7) ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 25.40 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 18.7 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 9.1 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 5.1) จบการศึกษาระดับ ปวส./อนุปริญญา

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี เกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย การประกอบอาชีพ แรงงานในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนต่อปี พื้นที่ทำการเกษตร ดังรายละเอียดในตาราง 4.2 และตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 252		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. การประกอบอาชีพ		
1.1 อาชีพหลัก		
เกษตรกรรม	234	92.9
ค้าขาย	11	4.4
รับจ้าง	7	2.8
1.2 อาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	114	45.2
เกษตรกรรม	19	7.5
ค้าขาย	45	17.9
รับจ้าง	74	29.4

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n=252		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
2. จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
1	27	10.7
2	137	54.4
3	68	27.0
4	19	7.5
5	1	0.4
min = 1 max = 5 \bar{X} = 2.32 S.D. = 0.781		
3. รายได้ของครัวเรือนต่อปี (บาท)		
3.1 รายได้จากการทำงานอาชีพภาคเกษตร		
$\leq 100,000$	34	13.5
100,001 – 200,000	84	33.4
200,001 – 300,000	56	22.3
300,001 – 400,000	23	9.1
400,001 – 500,000	17	6.7
500,001 – 600,000	4	1.5
$\geq 600,001$	34	13.5
min = 20,000 max = 1,620,000 \bar{X} = 337,575 S.D. = 31451.5		
3.2 รายได้จากการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร		
ไม่มีรายได้	115	45.6
มีรายได้	137	54.4
$\leq 50,000$	29	11.5
50,001 – 100,000	63	25.0
100,001 – 150,000	18	7.14
150,001 – 200,000	9	3.58
200,001 – 250,000	3	1.19

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n=252		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
250,001 – 300,000	6	2.38
≥ 300,001	9	3.57
min =10,000 max = 1,000,000 \bar{X} = 74,929 S.D. = 13342.55		

จากตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

อาชีพหลัก อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.9) มีอาชีพหลักเป็นอาชีพทางการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 4.4 มีอาชีพค้าขาย

อาชีพรอง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านน้อยกว่าครึ่ง (ร้อยละ 45.2) ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 29.4 มีอาชีพรองเป็นอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 17.9 มีอาชีพรองค้าขาย และร้อยละ 7.5 มีอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพรอง

จำนวนแรงงานในครัวเรือน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 54.4) มีแรงงานภายในครัวเรือน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 27.0 มีแรงงานภายในครัวเรือน 3 คน โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อยที่สุด คือ 1 คน มากที่สุด 5 คน โดยมีแรงงานเฉลี่ย 2.32 คน

รายได้ของครัวเรือนจากการทำอาชีพทางการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.4) มีรายได้จากการเกษตรระหว่าง 100,001 – 200,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 22.3 มีรายได้ระหว่าง 200,001 – 300,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการทางการเกษตรเฉลี่ยปีละ 337,575.55 บาท มีรายได้ต่ำสุดคือ 20,000 บาท และรายได้สูงสุด 1,620,000 บาท

รายได้ของครัวเรือนจากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านน้อยกว่าครึ่ง (ร้อยละ 45.6) ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตรโดยร้อยละ 25.0 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 11.5 มีรายได้นอกภาคการเกษตรน้อยกว่า 50,000 บาท และส่วนน้อยร้อยละ 1.19 มีรายได้ระหว่าง 200,001 – 250,000 บาท โดยมีรายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตรเฉลี่ยปีละ 74,929 บาท มีรายได้สูงสุด 1,000,000 บาท และมีรายได้ต่ำสุดคือ 10,000 บาท

ตารางที่ 4.3 พื้นที่ทำการเกษตร

n=252

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
4. พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
4.1 การมีที่ของตนเอง		
ไม่มีพื้นที่ของตนเอง	18	7.1
มีพื้นที่ของตนเอง	234	92.9
≤ 10	89	35.4
11 – 20	63	25.0
21 – 30	30	11.9
> 31	52	20.6
min =1 max = 150 \bar{X} = 21.94 S.D. = 24.253		
4.2 การเช่าพื้นที่		
ไม่มีพื้นที่เช่า	163	64.7
มีพื้นที่เช่า	89	35.3
≤ 10	35	13.9
11 – 20	21	8.3
21 – 30	17	6.8
> 31	16	6.3
min =1 max = 100 \bar{X} = 7.988 S.D. = 16.111		

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิจัยพบว่า

พื้นที่ทำการเกษตร เกือบทั้งหมดของอาสาสมัครหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.2) มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง รองลงมาร้อยละ 35.4 มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่า 10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 25 มีพื้นที่ 11 – 20 ไร่ มีพื้นที่เฉลี่ยอยู่ที่ 21.94 ไร่ โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีพื้นที่การเกษตรของตนเองน้อยที่สุด 1 ไร่ และมีพื้นที่การเกษตรของตนเองมากที่สุด 150 ไร่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 35.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่า มีพื้นที่เช่าเพียงอย่างเดียว เฉลี่ย 7.988 ไร่ โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเช่าพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุดจำนวน 1 ไร่ และเช่าพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุดจำนวน 100 ไร่

1.3 ปัจจัยทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.4 และตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 การดำรงตำแหน่งทางสังคม

	n = 252	
ประเด็น	จำนวน (ราย)	ค่าร้อยละ
1. การดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชน		
ไม่ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน	72	28.6
ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน	180	71.4
- กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/ สารวัตรกำนัน	89	35.32
- สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./ เทศบาล	37	14.68
- คณะกรรมการหมู่บ้าน	84	33.33
2. การดำรงตำแหน่งเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ		
ไม่เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ	126	50.0
เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ	126	50.0
- อาสาสมัครปศุสัตว์	37	14.7
- ประมงอาสา	22	8.7
- อาสาสมัครด้านบัญชี	32	12.7
- อาสาสมัครสหกรณ์	2	0.8
- เศรษฐกิจการเกษตรอาสา	3	1.2
- อาสาสมัครชลประทาน	19	7.5
- หมอเดินอาสา	81	32.1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 252

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ค่าร้อยละ
3. การดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	17	6.7
เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	235	93.3
- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	22	8.7
- วิสาหกิจชุมชน	24	9.5
- กลุ่มเกษตรกร	42	16.7
- สภาเกษตรกร	104	41.3
- เกษตรหมู่บ้าน	187	74.2
- ช.ก.ส.	111	44.0
4. สาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การได้รับความรักและศรัทธาในการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	98	38.9
ความต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร	107	42.5
การได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน	89	35.5
การได้รับการขอร้องจากผู้นำหมู่บ้าน, ชุมชน	149	59.1
การได้รับการขอร้องจากเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร	122	48.4

จากตารางที่ 4.4 บัญชีทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า การดำรงตำแหน่งทางสังคม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.32) มีตำแหน่งเป็นกำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/ สारวัตรกำนัน รองลงมา ร้อยละ 33.33 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และส่วนน้อย (ร้อยละ 14.68) เป็นสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./ เทศบาล และพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 28.6 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคมใดๆ

การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านครึ่งหนึ่งไม่ได้เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ ซึ่งเท่ากับที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น โดยอาสาสมัครเกษตรร้อยละ 32.1 เป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 14.7 เป็นอาสาสมัครปศุสัตว์ ร้อยละ

12.7 เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ร้อยละ 8.7 เป็นประมงอาสา ร้อยละ 7.5 เป็นอาสาสมัครชลประทาน ร้อยละ 1.2 เป็นเศรษฐกิจการเกษตรอาสา และร้อยละ 0.8 เป็นอาสาสมัครสหกรณ์

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนมาก (ร้อยละ 74.2) เป็นเกษตรหมู่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 44.0 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ร้อยละ 41.3 เป็นสภาเกษตรกร ร้อยละ 16.7 เป็นกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 9.6 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และส่วนน้อย (ร้อยละ 8.7) เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สาเหตุที่ทำให้ท่านเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 59.1) ได้รับการขอร้องจากผู้นำหมู่บ้าน ชุมชน รองลงมา ร้อยละ 48.4 ได้รับการขอร้องจากเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 42.5 ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร ร้อยละ 38.9 มีความรักและศรัทธาในการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และร้อยละ 35.5 ได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.5 การได้รับข่าวสารต่อเดือน

n = 252		
จำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสารต่อเดือน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1	21	8.3
2	118	46.8
3	68	27.0
4	31	12.3
5	12	4.8
6	2	0.8
min = 1 max = 6 \bar{X} = 2.60 S.D. = 1.017		

จากตารางที่ 4.5 จำนวนครั้งข่าวสารที่ได้รับต่อเดือนของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยปรากฏว่า

จำนวนครั้งข่าวสารที่ได้รับต่อเดือน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบครึ่ง (ร้อยละ 46.8) ได้รับข่าวสาร 2 ครั้งต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ 27.0 ได้รับข่าวสาร 3 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 12.3 ได้รับข่าวสาร 4 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 8.3 ได้รับข่าวสาร 1 ครั้งต่อเดือน และส่วนน้อย (ร้อยละ 5.6) ได้รับข่าวสารมากกว่า 5 ครั้งต่อเดือน โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับข่าวสารต่อเดือนน้อย

ที่สุด 1 ครั้ง มากที่สุด 6 ครั้ง และเฉลี่ย 2.607 ครั้ง

1.4 ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ

ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ สื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร, กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู กศน.เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนและเจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชน) สื่อมวลชน (หนังสือพิมพ์ วารสารทางการเกษตร แผ่นพับ โปสเตอร์ วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์) และสื่อกิจกรรม (การประชุม การฝึกอบรม และการสัมมนา) การวิเคราะห์ผลปรากฏดังตารางที่ 4.6 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ

แหล่งข้อมูล	ไม่ได้รับ จำนวน (ร้อยละ)	ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
สื่อบุคคล						2.35	น้อย	
						(0.705)		
เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	-	-	3	49	124	76	4.08	มาก
			(1.2)	(19.4)	(49.2)	(30.2)	(0.743)	
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	5	15	45	100	68	19	3.06	ปานกลาง
	(2.0)	(6.0)	(17.9)	(39.7)	(27.0)	(7.5)	(1.080)	
เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู, กศน.	29	40	75	85	23	-	2.13	น้อย
	(11.5)	(15.9)	(29.8)	(33.7)	(9.1)		(1.144)	
เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน	54	94	66	33	5	-	1.36	น้อยที่สุด
	(21.4)	(37.3)	(26.2)	(13.1)	(2.0)		(1.023)	
เจ้าหน้าที่จากองค์กร พัฒนาเอกชน	66	111	49	23	3	-	1.15	น้อยที่สุด
	(26.2)	(44.0)	(19.4)	(9.1)	(1.2)		(0.953)	
สื่อมวลชน							2.19	น้อย
							(0.781)	
หนังสือพิมพ์	10	38	99	73	26	6	2.33	น้อย
	(4.0)	(15.1)	(39.3)	(29.0)	(10.3)	(2.4)	(1.056)	
วารสารทางการเกษตร	31	72	74	57	17	1	1.84	น้อย
	(12.3)	(28.6)	(29.4)	(22.6)	(6.7)	(0.4)	(1.135)	
แผ่นพับ	7	68	98	68	11	-	2.03	น้อย
	(2.8)	(27.0)	(38.9)	(27.0)	(4.4)		(0.909)	

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 252

แหล่งข้อมูล	ไม่ได้รับ จำนวน (ร้อยละ)	ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
โปสเตอร์	15 (6.0)	97 (38.5)	78 (31.0)	53 (21.0)	8 (3.2)	1 (0.4)	1.78 (0.975)	น้อยที่สุด
วิทยุกระจายเสียง	36 (14.3)	53 (21.0)	61 (24.2)	70 (27.8)	30 (11.9)	2 (0.8)	2.04 (1.269)	น้อย
วิทยุโทรทัศน์	-	6 (2.4)	49 (19.4)	117 (46.4)	65 (25.8)	15 (6.0)	3.13 (0.877)	ปานกลาง
สื่อกิจกรรม							3.00 (0.896)	ปาน กลาง
การประชุม	-	3 (1.2)	19 (7.5)	76 (30.2)	124 (49.2)	30 (11.9)	3.63 (0.834)	มาก
การฝึกอบรม	4 (1.6)	19 (7.5)	41 (16.3)	88 (34.9)	78 (31.0)	22 (8.7)	3.12 (1.120)	ปานกลาง
การสัมมนา	33 (13.1)	37 (14.7)	67 (26.6)	56 (22.2)	56 (22.2)	3 (1.2)	2.29 (1.345)	น้อย
เฉลี่ย							2.52 (0.621)	น้อย

จากตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ ปรากฏผล ดังนี้
 อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านได้รับรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจาก
 แหล่งต่างๆ ในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.52) และเมื่อพิจารณาแหล่งต่างๆ จำนวน 3 แหล่ง
 ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และกิจกรรม มีผลดังนี้

สื่อบุคคล อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านได้รับความรู้จากสื่อบุคคลในภาพรวมระดับ
 น้อย (ค่าเฉลี่ย 2.35) โดยเกษตรกรได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับมาก
 (ค่าเฉลี่ย 4.08) รองลงมาจากกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับความรู้ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.06) ได้รับความ
 รู้ระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.13) จากเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู กศน. และระดับน้อยที่สุด จากเจ้าหน้าที่
 บริษัทเอกชน (ค่าเฉลี่ย 1.36) และเจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชน (ค่าเฉลี่ย 1.15)

สื่อมวลชน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับความรู้ในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.19) โดยเกษตรกรได้รับความรู้จากโทรทัศน์ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.13) ได้รับความรู้ระดับน้อย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.23) วิทยุกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 2.04) แพนพับ (ค่าเฉลี่ย 2.03) และวารสารทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 1.84) และได้รับความรู้จากโปสเตอร์ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.78)

สื่อกิจกรรม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับความรู้ในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.00) โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับความรู้จากการประชุมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.63) ระดับปานกลางจากการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย) และระดับน้อยจากการสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 2.29)

ตอนที่ 2 ปัจจัยการได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

2.1 การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ได้ทำการศึกษารับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.7 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน

							n = 252	
การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงาน	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความหมาย	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. การได้รับการสนับสนุนด้านความรู้						3.93 (0.651)	มาก	
1.1 การได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรจากเกษตรตำบล	-	11 (4.4)	48 (19.0)	79 (31.3)	114 (45.2)	4.17 (0.888)	มาก	
1.2 การได้รับความรู้จากการพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรตำบล	-	1 (0.4)	33 (13.1)	136 (54.0)	82 (32.5)	4.18 (0.662)	มาก	
1.3 การได้รับความรู้จากการเขียนหรือดูแลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ	-	8 (3.2)	59 (23.4)	114 (45.2)	71 (28.8)	3.98 (0.803)	มาก	
1.4 การได้รับความรู้จากการไปทัศนศึกษา และดูงานการพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ	6 (2.4)	30 (11.9)	95 (37.7)	96 (38.1)	25 (9.9)	3.41 (0.908)	มาก	

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 252

การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงาน	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย
2. การได้รับการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต						3.24 (0.920)	ปานกลาง
2.1 การได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	9 (3.6)	38 (15.1)	105 (41.5)	82 (32.5)	18 (7.1)	3.24 (0.920)	ปานกลาง
3. การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการปฏิบัติงาน						2.68 (0.830)	ปานกลาง
3.1 การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น	19 (7.5)	79 (31.7)	88 (34.9)	54 (21.4)	11 (4.4)	2.83 (0.992)	ปานกลาง
3.2 การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานส่งเสริมการเกษตร	16 (6.3)	44 (17.5)	109 (43.3)	74 (29.4)	9 (3.6)	3.06 (0.929)	ปานกลาง
3.3 การได้รับค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเบี่ยงเบนในการปฏิบัติงาน	79 (31.3)	72 (28.6)	83 (32.9)	15 (6.0)	3 (1.2)	2.17 (0.981)	น้อย
4. การได้รับการสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์						2.82 (0.977)	ปานกลาง
4.1 การได้รับการสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ ในการส่งเสริมการเกษตร	31 (12.3)	42 (16.7)	128 (50.8)	41 (16.3)	10 (4.0)	2.82 (0.977)	ปานกลาง
รวม						3.33 (0.648)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ผลการวิจัยปรากฏว่า

การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการได้รับการสนับสนุนปฏิบัติงานจากหน่วยงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

2.2 การได้รับการสนับสนุนด้านความรู้ พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับมาก เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยๆ พบว่าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ 1) การได้รับความรู้จากการพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรกรตำบล (ค่าเฉลี่ย 4.18) 2) การ

ได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรจากเกษตรตำบล (ค่าเฉลี่ย 4.17) 3) การได้รับความรู้จากการเยี่ยมชมหรือดูแลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.98) และ 4) การได้รับความรู้จากการไปทัศนศึกษา และดูงานการพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.41)

2.3 การได้รับการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.41)

2.4 การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการปฏิบัติงาน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.68) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยๆ พบว่าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ 1) การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.06) และ 2) การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 2.83) และได้รับการสนับสนุนในระดับน้อยในประเด็นการได้รับค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 2.17)

2.5 การได้รับการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.82)

2.6 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.8 ดังนี้

ตารางที่ 4.8 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. การยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้าน เป็นอย่างดี	-	3 (1.2)	68 (27.0)	99 (39.3)	82 (32.5)	4.03 (0.802)	มาก
2. การมีโอกาสในการพัฒนาตนเอง	-	4 (1.6)	43 (17.1)	114 (45.2)	91 (36.1)	4.15 (0.756)	มาก
3. ความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่ เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	-	5 (2.0)	37 (14.7)	122 (48.4)	88 (34.9)	4.16 (0.742)	มาก

n = 252

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 252

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย
4. การมีสวัสดิการ	33 (13.1)	41 (16.3)	98 (38.9)	67 (26.6)	13 (5.2)	2.94 (1.077)	ปานกลาง
5. การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัคร เกษตรกรหมู่บ้านจะสามารถทำให้ เกษตรกรในชุมชนพัฒนาได้ดี	2 (0.8)	8 (3.2)	69 (27.4)	129 (51.2)	44 (17.5)	3.81 (0.783)	มาก
6. การได้รับการสนับสนุน งบประมาณจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	11 (4.4)	45 (17.9)	111 (44.0)	74 (29.4)	11 (4.4)	3.11 (0.900)	ปานกลาง
7. การได้รับการสนับสนุนปัจจัยการ ผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	11 (4.4)	40 (15.9)	118 (46.8)	79 (31.3)	4 (1.6)	3.09 (0.838)	ปานกลาง
8. การได้รับความรู้ทางการเกษตร จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	10 (4.0)	12 (4.8)	85 (33.7)	91 (36.1)	53 (21.0)	3.65 (0.993)	มาก
9. การได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	11 (4.4)	38 (15.1)	127 (50.4)	72 (28.6)	4 (1.6)	3.07 (0.819)	ปานกลาง
รวม						3.56 (0.564)	มาก

จากตารางที่ 4.8 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า ระดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ในระดับมาก มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 4.16) 2) เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ทำให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.15) 3) การเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านทำให้ได้การยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย 4.03) 4) การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจะสามารถทำให้เกษตรกรในชุมชนพัฒนาได้ดี (ค่าเฉลี่ย 3.81) และ 5) การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านทำให้ได้รับความรู้ทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.65) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีในระดับปานกลาง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านทำให้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.11) 2) การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านทำให้ได้รับการสนับสนุน

ปัจจัยการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.09) 3) การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทำให้ได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.07) และ 4) การมีสวัสดิการทำให้ท่านต้องการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.94)

ตอนที่ 3 การปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การวิเคราะห์การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.9 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

n = 252

บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้าน	2.5	97.5
การเกษตรของหมู่บ้าน		
1.1 การรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุง ข้อมูลทะเบียนเกษตรกรภายในหมู่บ้าน	18 (7.1)	234 (92.9)
1.2 การช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุงข้อมูล	-	252 (100.0)
1.3 การช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านทราบเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	-	252 (100.0)
1.4 การช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจเอกสารการรับขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	7 (2.8)	245 (97.2)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 252

บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
2. การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	4.5	95.5
2.1 การดำเนินการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน	24 (9.5)	228 (90.5)
2.2 การเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตร ในเวทีจัดทำแผน	4 (1.6)	248 (98.4)
2.3 การเสนอแผนงานและปัญหาทางด้านการเกษตรในเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	6 (2.4)	246 (97.6)
3. ในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	3.6	96.4
3.1 การสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน	25 (9.9)	227 (90.1)
3.2 การช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่/วิทยากร มาให้ความรู้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน	2 (0.8)	250 (99.2)
3.3 การเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการ	-	252 (100.0)
4. การติดตามสถานการณ์การเกษตรและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.2	96.8
4.1 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชจากภัยพิบัติธรรมชาติ	8 (3.2)	244 (96.8)
4.2 การประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ	8 (3.2)	244 (96.8)
4.3 การดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยการให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่และรวบรวมหลักฐานเบื้องต้น	8 (3.2)	244 (96.8)
รวม	3.5	96.5

จากตารางที่ 4.9 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ดังนี้

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.5) มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุงข้อมูล การช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านทราบเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) และน้อยที่สุดจากการรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุง ข้อมูลทะเบียนเกษตรกรภายในหมู่บ้าน (ร้อยละ 92.9)

การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.5) มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผน (ร้อยละ 98.4) รองลงมาการเสนอแผนงานและปัญหาทางด้านการเกษตรในเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 97.6 และน้อยที่สุดการดำเนินการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน (ร้อยละ 90.5)

ในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.4) มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการการ (ร้อยละ 100) รองลงมาการช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่/วิทยากร มาให้ความรู้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ 99.2 และ น้อยที่สุดการสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน (ร้อยละ 90.1)

การติดตามสถานการณ์การเกษตรและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.8) มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชจากภัยพิบัติธรรมชาติ การประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัย ในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ และการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยการให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่และรวบรวมหลักฐานเบื้องต้นมีการปฏิบัติงาน ร้อยละ 96.8

ตารางที่ 4.10 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
ในจังหวัดชลบุรี

n=252

บทบาทของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน	ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่					เฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้าน การเกษตรของหมู่บ้าน						3.30 (1.077)	ปานกลาง
1.1 การรับขึ้นทะเบียนและ ปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ภายในหมู่บ้าน	21 (8.3)	28 (11.1)	69 (27.4)	74 (29.4)	42 (16.7)	3.13 (1.427)	ปานกลาง
1.2 การช่วยตรวจสอบความ ครบถ้วนของเอกสารหลักฐานการ รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและ ปรับปรุงข้อมูล	24 (9.5)	33 (13.1)	73 (29.0)	92 (36.5)	30 (11.9)	3.28 (1.130)	ปานกลาง
1.3 การช่วยประชาสัมพันธ์ให้ เกษตรกรในหมู่บ้านทราบเรื่องการ ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืช เศรษฐกิจ (ทพศ.)	15 (6.0)	31 (12.3)	65 (25.8)	82 (32.5)	59 (23.4)	3.55 (1.150)	มาก
1.4 การช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและ ตรวจเอกสารการรับขึ้นทะเบียนผู้ ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	9 (3.6)	43 (17.1)	72 (28.6)	94 (37.3)	27 (10.7)	3.26 (1.140)	ปานกลาง
2. การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน						3.24 (1.028)	ปานกลาง
2.1 การดำเนินการรวบรวมข้อมูล ปัญหาความต้องการของอาสาสมัคร เกษตร 13 สาขา และเกษตรกรใน หมู่บ้าน	4 (1.6)	40 (15.9)	78 (31.0)	78 (31.0)	28 (11.1)	3.05 (1.355)	ปานกลาง
2.2 การเข้าร่วมเวทีการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตรใน เวทีจัดทำ	3 (1.2)	41 (16.3)	87 (34.5)	92 (36.5)	25 (9.9)	3.32 (1.005)	ปานกลาง
2.3 การเสนอแผนงานและปัญหา ทางด้านการเกษตรในเวทีประชาคม จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผน	3 (1.2)	33 (13.1)	91 (36.1)	94 (31.3)	25 (9.9)	3.34 (1.023)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n=252

บทบาทของอาสาสมัคร เกษตรกรหมู่บ้าน	ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่					เฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
3. การในการถ่ายทอดความรู้ และ การแก้ไขปัญหาของเกษตรกรใน หมู่บ้าน						3.22 (0.928)	ปานกลาง
3.1 การสำรวจความต้องการความรู้ ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน	2 (0.8)	53 (21.0)	88 (34.9)	53 (21.0)	31 (12.3)	2.93 (1.356)	ปานกลาง
3.2 การช่วยประสานงานกับ เจ้าหน้าที่/วิทยากร มาให้ความรู้กับ เกษตรกรในหมู่บ้าน	3 (1.2)	42 (16.7)	85 (33.7)	98 (38.9)	22 (8.7)	3.34 (0.951)	ปานกลาง
3.3 การเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้า ร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จาก นักวิชาการ	1 (0.4)	45 (17.9)	88 (34.9)	90 (35.7)	28 (11.1)	3.39 (0.919)	ปานกลาง
4. การติดตามสถานการณ์การเกษตร และรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						3.36 (1.005)	ปานกลาง
4.1 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย จากโรคแมลงศัตรูพืชจากภัยพิบัติ ธรรมชาติ	3 (1.2)	35 (13.9)	81 (32.1)	91 (36.1)	34 (13.3)	3.37 (1.113)	ปานกลาง
4.2 การประสานงานเจ้าหน้าที่และ ผู้ที่เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษา แก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสาร หลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ	4 (1.6)	26 (10.3)	87 (34.5)	94 (37.3)	33 (13.1)	3.40 (1.090)	ปานกลาง
4.3 การดำเนินการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยโดยการให้ข้อมูลแก่ เจ้าหน้าที่และรวบรวมหลักฐาน เบื้องต้น	3 (1.2)	24 (9.5)	108 (42.9)	86 (34.1)	23 (9.1)	3.30 (1.021)	ปานกลาง
รวม						3.28 (0.797)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.10 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.28) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านปรากฏผล ดังนี้

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.28) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่ามีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานระดับมากในประเด็น การช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านทราบเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) (ค่าเฉลี่ย 3.55) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานระดับปานกลาง 3 ประเด็น เรียงลำดับจากมากไปน้อยของค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1) การช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุงข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.28) 2) การช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจเอกสารการรับขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) (ค่าเฉลี่ย 3.26) และ 3) การรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรภายในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.13)

การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานภาพรวมระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น เรียงลำดับจากมากไปน้อยของค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1) เสนอแผนงานและปัญหาทางด้านการเกษตรในเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.34) 2) เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผน (ค่าเฉลี่ย 3.32) และ 3) ดำเนินการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.05)

การถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยของค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1) เชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการและวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 3.39) 2) ช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่/วิทยากร มาให้ความรู้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.34) และ 3) สืบหาความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.93)

การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยของค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1) ประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือและสำรวจพื้นที่ประสบภัย (ค่าเฉลี่ย 3.40) 2) การ

เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด ภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.37) และ 3) ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยการให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่และรวบรวมหลักฐานเบื้องต้น (ค่าเฉลี่ย 3.30)

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ เพื่อหาความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระหลายตัว ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความเกี่ยวข้องแบบใดหรือทิศทางใดกับตัวแปรตามและมีระดับความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามมากหรือน้อยเพียงใดการวิเคราะห์ครั้งนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ จำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) จำนวนแรงงานในครัวเรือน 3) รายได้ของครัวเรือน 4) พื้นที่ทำการเกษตร 5) จำนวนข่าวสารที่ได้รับต่อเดือน 6) การรับทราบข้อมูล / ข่าวสารด้านการเกษตร 7) การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน 8) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และ 9) ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ส่วนตัวแปรตามคือ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน 4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 5) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ผู้วิจัยได้นำ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือตัวแปรอิสระ 9 ตัวแปร และตัวแปรตาม 5 ตัว ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานมาแสดง ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์

ที่	ตัวแปร	เฉลี่ย	S.D.
ตัวแปรอิสระ			
1	อายุ (ปี)	54.28	8.57
2	จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)	2.32	0.781
3	รายได้ของครัวเรือนต่อปี (บาท)	206,242	1.640
4	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	14.96	1.598
5	จำนวนข่าวสารที่ได้รับต่อเดือน (ครั้ง)	2.60	1.017
6	การรับทราบข้อมูล / ข่าวสารด้านการเกษตร	2.52	0.621
7	การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน	3.32	0.643
8	แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	3.56	0.564
9	ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน	3.28	0.797
ตัวแปรตาม			
10	การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	12.61	1.032

4.2 การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ พบว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์สูงกว่า 0.8 ที่จะก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง (Multicollinearity) อันเป็นการละเมิดข้อกำหนดของการถดถอยพหุ รายละเอียดตามตารางที่ 4.10 โดยผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้กับตัวแปรต่างๆ ดังนี้

$$\text{ตัวแปรอิสระ } Y_1 = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + b_6x_6 + b_7x_7 + b_8x_8 + b_9x_9$$

$$Y_2 = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + b_6x_6 + b_7x_7 + b_8x_8 + b_9x_9$$

$$Y_3 = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + b_6x_6 + b_7x_7 + b_8x_8 + b_9x_9$$

$$Y_4 = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + b_6x_6 + b_7x_7 + b_8x_8 + b_9x_9$$

$$Y_5 = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + b_6x_6 + b_7x_7 + b_8x_8 + b_9x_9$$

$$\text{ตัวแปรตาม } Y_1 = \text{การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน}$$

$$Y_2 = \text{การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง}$$

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์พบว่า มีตัวแปรอิสระ 1 คู่ ที่มีความสัมพันธ์สูงกว่า 0.8 ที่จะก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยตัวเอง (multicollinearity) อันเป็นการละเมิดข้อกำหนดของการถดถอยพหุ ได้แก่ รายได้กับพื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ 0.836 ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่นำตัวแปรอิสระทั้ง 2 คู่นี้เข้าสมการความถดถอย

4.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร และตัวแปรตาม 1 ตัวแปร เข้าสมการคำนวณ โดยวิธี Enter ซึ่งเป็นวิธีการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการ รายละเอียดตามตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig
ค่าคงที่	8.438	16.892	0.000
1 การรับทราบข้อมูล / ข่าวสารด้านการเกษตร	0.259	3.104*	0.002
2 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน	0.234	2.223*	0.027
3 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน	0.577	7.159**	0.000

$R^2 = 0.455$ Adjusted $R^2 = 0.439$ SEE = 0.77290 F = 29.096 Sig = 0.000

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.13 สมการทำนายแนวโน้มการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน คือ

$$Y_1 = 8.438 + 0.259X_6 + 0.234X_7 + 0.577X_9$$

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ผลปรากฏว่า ได้ค่า F = 29.096 Sig = 0.000 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปเชิงเส้นและเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ ร้อยละ 45.5 ($R^2 = 0.455$) ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้งหมด 7 ตัวแปร มี 2 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ 1) การรับทราบข้อมูล / ข่าวสารด้านการเกษตร ซึ่งมีผลเชิง

บวกต่อการปฏิบัติงานประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน นั่นคือถ้าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับทราบข้อมูล / ข่าวสารด้านการเกษตรมากขึ้น จะปฏิบัติงานมากขึ้นตามไปด้วย 2) ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งมีผลเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน นั่นคือถ้าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานมากขึ้น จะมีการปฏิบัติงานมากขึ้น และมี 1 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ซึ่งมีผลเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน นั่นคือถ้าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน จะปฏิบัติงานมากขึ้นด้วย

จากการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบ Enter เพื่อหาตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม ปรากฏผลว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร การรับทราบข้อมูล / ข่าวสารด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

5.1 ปัญหา

ปัญหาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีประกอบด้วย การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.14 ดังนี้

ตารางที่ 4.14 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

n = 252

ประเด็นปัญหา	ไม่มี จำนวน (ร้อยละ)	มี (ระดับปัญหา)			เฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
		น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)		
1.การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้าน การเกษตรของหมู่บ้าน					1.31 (0.674)	น้อย
1.1 ไม่ทราบว่าจะต้องมีการเก็บข้อมูลต่างๆ	22.6	46.8	24.7	3.2	1.11 (0.785)	น้อย
1.2 หน่วยงานไม่มีการกำหนดแบบฟอร์ม จัดเก็บและรายงานข้อมูลที่ชัดเจน	20.2	34.5	38.5	6.3	1.31 (0.865)	น้อย
1.3 ข้อมูลที่ให้จัดเก็บมีปริมาณมากเกินไป	19.4	28.2	38.5	13.9	1.46 (0.958)	น้อย
1.4 ไม่ได้รับคำตอบแทนในการปฏิบัติงาน	19.9	42.1	24.2	15.9	1.38 (0.956)	น้อย
2. การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน					1.27 (0.691)	น้อย
2.1 ตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไม่มีเวลาใน การเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านในการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	17.5	36.9	27.0	18.7	1.46 (0.987)	น้อย
2.2 ไม่เข้าใจกระบวนการในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	25.0	34.9	36.1	4.0	1.19 (0.858)	น้อย
2.3 ไม่ทราบข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	25.0	36.9	34.9	3.2	1.16 (0.838)	น้อย
2.4 ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่	24.6	33.3	36.5	5.6	1.23 (0.885)	น้อย
2.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของ แผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน	20.6	39.7	27.8	11.9	1.30 (0.931)	น้อย
3. การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน					1.15 (0.608)	น้อย
3.1 ขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน	15.9	50.8	28.6	4.8	1.22 (0.766)	น้อย
3.2 เกษตรกรในหมู่บ้านไม่ยอมรับ หรือไม่ เชื่อถือ	21.4	56.7	20.6	1.2	1.01 (0.685)	น้อย
3.3 กิจกรรมการพัฒนาการเกษตรไม่ สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร	17.5	44.0	36.5	2.0	1.23 (0.753)	น้อย

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 252

ประเด็นปัญหา	ไม่มี จำนวน (ร้อยละ)	มี (ระดับปัญหา)			เฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
		น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)		
4. การติดตามสถานการณ์การเกษตรใน หมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					1.07 (0.736)	น้อย
4.1 ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่น้อย เกินไป	29.4	34.1	35.7	0.8	1.07 (0.823)	น้อย
4.2 ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่มาก เกินไป	31.3	51.2	16.3	1.2	0.87 (0.713)	น้อย
4.3 ไม่สามารถจดจำความรู้ หรือคำแนะนำได้ ทั้งหมดในระยะเวลาจำกัด	26.6	34.5	25.4	13.5	1.25 (0.998)	น้อย
					1.20 (0.534)	น้อย

ตารางที่ 4.14 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านใน
จังหวัดชลบุรีในภาพรวมมีปัญหาระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.20) เมื่อพิจารณาปัญหาในแต่ละด้านของ
การปฏิบัติงานปรากฏผล ดังนี้

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน พบว่า อาสาสมัครเกษตร
หมู่บ้านมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.31) และเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย ๆ ของปัญหา
ในแต่ละด้านอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีปัญหาในระดับน้อยทั้ง 3 ประเด็น เรียงลำดับจากมากไปน้อยของ
ค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1) ข้อมูลที่ให้จัดเก็บมีปริมาณมากเกินไป (ค่าเฉลี่ย 1.46) 2) ไม่ได้รับคำตอบแทนใน
การปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 1.38) 3) หน่วยงานไม่มีการกำหนดแบบฟอร์มการจัดเก็บและการรายงาน
ข้อมูลที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 1.31) และ 4) ไม่ทราบว่าต้องมีการเก็บข้อมูลต่างๆ

การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา
การเกษตรระดับหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.27)
เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อยพบว่ามีปัญหาในระดับน้อยทั้ง 5 ประเด็น เรียงลำดับจากมากไป
น้อยของค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1) ตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุมประชาคม
หมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 1.46) 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 1.30)

3) ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 1.23) 4) ไม่เข้าใจกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 1.19) และ 5) ไม่ทราบข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 1.16)

การ ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.15) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อยพบว่ามีปัญหาในระดับน้อยทั้ง 3 ประเด็น เรียงลำดับจากมากไปน้อยของค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1) กิจกรรมการพัฒนาการเกษตรไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 1.23) 2) ขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 1.22) และ 3) เกษตรกรในหมู่บ้านไม่ยอมรับหรือไม่เชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย 1.01)

การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.15) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อยพบว่ามีปัญหาในระดับน้อยทั้ง 3 ประเด็น เรียงลำดับจากมากไปน้อยของค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1) ไม่สามารถจดจำความรู้ หรือคำแนะนำได้ทั้งหมดในระยะเวลาจำกัด (ค่าเฉลี่ย 1.25) 2) ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่น้อยเกินไป (ค่าเฉลี่ย 1.07) และ 3) ระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่มากเกินไป (ค่าเฉลี่ย 0.87)

5.2 ข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

	n = 252	
ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรมีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน	5	1.98
2. ควรมีการจัดอบรมและให้ความรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล	7	2.77
3. ต้องการให้ภาครัฐมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและให้ความสำคัญต่ออาชีพการเกษตร	4	1.58
4. ควรมีเจ้าหน้าที่เข้ามาประสานงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	8	3.17
5. ต้องการให้มีการซักซ้อมและทำความเข้าใจในการรายงานสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน	6	2.38
6. ต้องการแบบฟอร์มที่ชัดเจนในการรายงาน	8	3.17

จากตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 13.89 ให้ข้อเสนอแนะใน 4 ประเด็น สามารถสรุปรวบรวมคำตอบจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกเป็นข้อย่อยๆ ในแต่ละหัวข้อต่อไปนี้

5.2.1 การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

- 1) ควรมีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน คิดเป็น ร้อยละ 1.98
- 2) ควรมีการจัดอบรมและให้ความรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 2.77

5.2.2 การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

- 1) ต้องการให้ภาครัฐมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและให้ความสำคัญต่ออาชีพการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 1.58

5.2.3 การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

- 1) ควรมีเจ้าหน้าที่เข้ามาประสานงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 3.17

5.2.4 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) ต้องการให้มีการซักซ้อมและทำความเข้าใจในการรายงานสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.38
- 2) ต้องการแบบฟอร์มที่ชัดเจนในการรายงาน คิดเป็นร้อยละ 3.17

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญโดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี (4) เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น 678 คนและขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 252 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยการกำหนดสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อประชากร โดยแยกรายอำเภอ เมื่อได้จำนวนตัวอย่างรายอำเภอแล้ว จึงทำการสุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิธีจับสลาก

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามทั้งชนิดปลายปิด และปลายเปิด ซึ่งสร้างจากกรอบแนวคิดในการวิจัยแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรตอนที่ 2 ปัจจัยการได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงาน แรงจูงใจใน

การปฏิบัติงาน ตอนที่ 3 การปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบกับประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 20 ราย โดยทำการทดสอบแบบสอบถามกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดชลบุรี จำนวน 20 ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้ไปทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงโดยทดสอบกับแบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อ 2.1 ปัจจัยการได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และข้อ 2.2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ตอนที่ 3 ข้อ 3.1 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.87 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากประชากรตัวอย่างต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการอธิบายลักษณะข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการจัดอันดับ ส่วนสถิติที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์ของตัวแปร คือการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (multiple regression analysis)

1.3 สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.3.1 ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

1) *ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล* อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54 ปี เกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

2) *ปัจจัยทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน* อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจังหวัดชลบุรี เกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักเป็นอาชีพเกษตรกรกรรม และบางส่วนมีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.32 คน มีรายได้จากการประกอบอาชีพทางการเกษตรเฉลี่ย 337,555 บาทต่อปี และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 74,929 บาทต่อปี โดยส่วนมากมีพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นของตนเอง มีพื้นที่ เฉลี่ย 21.94 ไร่ มีพื้นที่เช่าอย่างเดียวที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 7.98 ไร่

3) *ปัจจัยทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน* อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหนึ่งในสามมีตำแหน่งเป็นกำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน/ สารวัตรกำนัน และครึ่งหนึ่งไม่เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น และเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สำหรับสาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมากกว่าครึ่งได้รับการขอร้องจากผู้นำหมู่บ้าน, ชุมชนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับข่าวสารเฉลี่ย 2.6 ครั้งต่อเดือน โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ด้านสื่อมวลชนได้รับข่าวสารเป็นประจำคือโทรทัศน์ ส่วนสื่อกิจกรรมได้จากการประชุม

1.3.2 ปัจจัย การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

1) การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนปฏิบัติงานจากหน่วยงาน อยู่ในระดับปานกลาง โดยได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับมาก ดังนี้ การได้รับความรู้จากการพูดคุยและขอคำแนะนำเมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน สามารถพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรตำบลได้ทันที รองลงมาคือ การได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรจากเกษตรตำบล ได้รับความรู้จากการเยี่ยมชมหรือดูแลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ และการได้รับความรู้จากการไปทัศนศึกษาและดูงานด้านการเกษตร

2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีอยู่ในระดับมาก คือ การมีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่การเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมา ทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีโอกาสในการพัฒนาตนเอง การได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี มีส่วนช่วยให้เกษตรกรเกิดการพัฒนาทางการเกษตรมากขึ้น และการได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นประจำ

1.3.3 การปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

1) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยปฏิบัติงานในระดับมาก ได้แก่ การช่วยประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและการปรับปรุงข้อมูล และช่วยเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการ

2) ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ปรากฏว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ การช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านทราบเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)

1.3.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ การรับทราบข้อมูล/ข่าวสารด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุน การปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน

1.3.5 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

1) ปัญหาในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน โดยในภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ซึ่งปัญหาที่พบมากคือ ข้อมูลที่ให้จัดเก็บมีปริมาณมากเกินไป รองลงมาไม่ได้รับคำตอบแทนในการปฏิบัติงาน หน่วยงานไม่มีการกำหนดแบบฟอร์มการจัดเก็บและการรายงานข้อมูลที่ชัดเจน และส่วนน้อยไม่ทราบว่าต้องมีการเก็บข้อมูลต่างๆ

2) ปัญหาในการการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน โดยในภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ซึ่งปัญหาที่พบมากคือ ตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา รองลงมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ไม่เข้าใจกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือ ไม่ทราบข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

3) ปัญหาในการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน โดยในภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ซึ่งปัญหาที่พบมากคือ กิจกรรมการพัฒนาการเกษตรไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน และปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือ เกษตรกรในหมู่บ้านไม่ยอมรับ หรือไม่เชื่อถือ

4) ปัญหาในการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยในภาพรวมพบว่ามีปัญหาน้อยซึ่งปัญหาที่พบมากคือไม่สามารถจดจำความรู้ หรือคำแนะนำได้ทั้งหมดในระยะเวลาจำกัด รองลงมาระยะเวลาในการพบปะเจ้าหน้าที่น้อยเกินไป

1.3.6 ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยสามารถสรุป ได้ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีต่อการนำไปปรับปรุงบทบาทที่ได้รับด้าน การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการ ให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานและควรมีการจัดอบรมและให้ความรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการนำไปปรับปรุงบทบาทที่ได้รับในด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการให้ภาครัฐมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและให้ความสำคัญต่ออาชีพการเกษตร

3) ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการนำไปปรับปรุงบทบาทที่ได้รับในด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่าควรมีเจ้าหน้าที่เข้ามาประสานงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และต้องการทำเนียบรายชื่อที่อยู่และเบอร์โทรของวิทยากร เพื่อความสะดวกในการประสานงาน

4) ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการนำไปปรับปรุงบทบาทที่ได้รับในด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่าต้องการให้มีการซักซ้อมและทำความเข้าใจในการรายงานสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน และต้องการแบบฟอร์มที่ชัดเจนในการรายงานข้อมูล

2. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ปรากฏผลดังนี้

2.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54.58 ปี และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับทัศนีย์ บุญเคล้า เช่นเดียวกับสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 42) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี คือ สามในสี่เป็นเพศชาย ทั้งนี้ อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมทางสังคมชนบทไทย โดยเฉพาะอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรจะถือว่าผู้ชายมีบทบาทในการเป็นผู้นำมากกว่าเพศหญิง และมีความสะดวกในการปฏิบัติงานมากกว่าเพศหญิง

2.1.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่า ด้านอาชีพ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักเป็นอาชีพเกษตรกร เนื่องจากจังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ทั้งที่เป็นที่ราบลุ่มและที่ราบสูงซึ่งสามารถทำการ

เกษตรกรรมได้อย่างหลากหลายสอดคล้องกับสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 42) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าอาชีพหลักของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ก็อาชีพการเกษตร อาชีพรองคืออาชีพรับจ้าง

ด้านแรงงาน อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน สอดคล้องกับธนัชชัย กฤตวรรษนันท์ (2553: 48) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี ร้อยละ 59.74 มีจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรในครัวเรือน จำนวน 2 คน

ด้านรายได้ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี มีรายได้จากอาชีพทางการเกษตรเฉลี่ย 337,555 บาทต่อปี และนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 74,929 บาทต่อปี สอดคล้องกับสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 42) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่ามีรายได้ ภาคการเกษตร เฉลี่ย 376,212.4 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 133,004.1 บาทต่อปี

ด้านพื้นที่ทำการเกษตร พบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง โดยมีพื้นที่เฉลี่ย 21.94 ไร่ และเช่าที่ดินทำกินเฉลี่ย 7.98 ไร่ สอดคล้องกับสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 42) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ส่วนมากมีพื้นที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง และมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 28.85 ไร่

2.1.3 ปัจจัยทางด้านสังคมของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สำหรับสาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมากกว่าครึ่งได้รับการขอร้องจากผู้นำหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเกษตรกรจะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งด้านสังคม ด้านความเสียสละให้แก่ชุมชน และส่วนมากไม่ค่อยมีคนเสนอตัวเข้ามา ผู้นำหมู่บ้านจึงได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้มาดำรงตำแหน่งเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านได้รับข่าวสารเฉลี่ย 2.6 ครั้งต่อเดือน โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนมากเป็น เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร และผู้นำชุมชนจึงมีโอกาสร่วมประชุมกันอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง พร้อมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันอย่างสม่ำเสมอ

ส่วนการรับข้อมูล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยได้รับข่าวสารเป็นประจำคือวิทยุโทรทัศน์ และได้รับสื่อกิจกรรม โดยได้จากการประชุม ทั้งนี้ เป็นเพราะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนมากมีการชมข่าวสารทางวิทยุโทรทัศน์อยู่เป็นประจำอยู่แล้ว และส่วนมากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้นำก็จะมีการประชุมอยู่เป็นประจำจึงมีโอกาสที่ได้รับข้อมูลจากการประชุมสอดคล้องกับสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 46-51) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกษตรหมู่บ้านเกือบครึ่งหนึ่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และเกษตรหมู่บ้านกว่าครึ่งไม่เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น และเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรในชุมชนด้วย การเข้ามาเป็นเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับการเสนอชื่อจากผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน และได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ปัจจัย การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

2.2.1 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับปานกลาง โดยได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับมาก ในด้านความรู้ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำจากเกษตรตำบลทันทีเมื่อมีปัญหา ด้านการเกษตร ได้รับการฝึกอบรมด้านการเกษตร มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มาเยี่ยมชมหรือดูแลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และได้ไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความใกล้ชิดกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมากกว่าเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น มีการร่วมงานกันเป็นประจำที่สำคัญอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านก็เป็นบุคคลที่คอยช่วยเหลืองานให้แก่เกษตรตำบล ดังนั้นนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจึงต้องให้การสนับสนุนด้านความรู้ การแก้ไขปัญหา การศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่อาสาสมัครเกษตรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 46-55) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรหมู่บ้านได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับ ธนัชชัย กฤตราชพันธ์ (2553: 64) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.2.2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในระดับมากคือ มีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาคือ มีโอกาสในการ

พัฒนาตนเอง ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี สามารถทำให้เกษตรกรในชุมชนพัฒนาได้ดีขึ้น และได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้เป็นเพราะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เข้ามาเป็นส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ผู้นำชุมชนซึ่งผู้นำส่วนมากมักเป็นผู้ที่เสียสละและพร้อมช่วยเหลือสังคม ซึ่งการบริการงานในชุมชนจะทำให้คนในชุมชนให้ความชื่นชอบ นิยม และจะส่งผลให้มีโอกาสได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป็นเหตุให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ เอกกรินทร์โปตะเวช (2551: 82) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ชาตรี จันทรตา (2552: 79) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดงจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจมีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2.2.3 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยปฏิบัติงานในระดับมาก ได้แก่ การช่วยประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและการปรับปรุงข้อมูล และช่วยเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการ แตกต่างกับกับ นัญจกัทธ มธุรส (2549: 70) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในค่ายนวมินทรราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุข ในพื้นที่ค่ายนวมินทรราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข อยู่ในเกณฑ์มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากผลการวิจัยที่ค้นพบคือแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีอยู่ในระดับมาก อาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่สูงขึ้นและอาจเนื่องมาจากในช่วงปี 2555 เป็นต้นมา รัฐบาลมีนโยบายการช่วยเหลือเกษตรกร โครงการรับขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลสูงเป็นพิเศษ ทำให้อาสาสมัครเกษตรได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจึงส่งผลในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มากขึ้น

2.3 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในระดับมากคือ การช่วยประชาสัมพันธ์ การขึ้นทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) อาจเนื่องมาจากที่อาสาสมัครเกษตรส่วนมากทำอาชีพการเกษตรและได้รับการสนับสนุนจากโครงการของรัฐบาลซึ่ง

เป็นประโยชน์ต่อตัวอาสาสมัครเกษตรเองและเกษตรกรในชุมชน จึงมีความพึงพอใจมากต่อการช่วยประชาสัมพันธ์ การขึ้นทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)

2.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี มี 3 ปัจจัยได้แก่ การรับทราบข้อมูล/ข่าวสารด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยนี้หากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุน ตามปัจจัยจะส่งผลให้อาสาสมัครเกษตรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยเป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนตามสิ่งที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความต้องการก็จะส่งผลให้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4.1 การรับทราบข้อมูล / ข่าวสารด้านการเกษตร เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรจิตร หนองแก (2548: 116) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามชนบท ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดขอนแก่นพบว่า การได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และการศึกษาของสมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546: 52) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่า การได้รับข้อมูลจากสื่อต่างๆ มีความสัมพันธ์ในทางบวก

จากผลการวิจัยพบว่า การรับทราบข้อมูล/ข่าวสารด้านการเกษตร เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งข้อมูลข่าวสาร พร้อมให้ความรู้และความเข้าใจในประเด็นข่าวสารแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมากหรืออย่างสม่ำเสมอ ก็จะทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานมากขึ้นตามไปด้วย

2.4.2 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 84) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุน

การปฏิบัติงานจากหน่วยงานหากเกษตรกรหมู่บ้านมีปัญหาในการปฏิบัติงาน สามารถพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรตำบลได้ทันทีรวมทั้งการที่เกษตรกรหมู่บ้านได้รับค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเบี่ยเลี้ยงในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากผลการวิจัยพบว่า การได้รับความรู้ คำแนะนำจากเกษตรตำบลทันทีเมื่อมีปัญหาด้านการเกษตร ได้รับการฝึกอบรมด้านการเกษตร มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มาเยี่ยมเยียนหรือดูแลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และได้ไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ซึ่งหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในการปฏิบัติงาน การให้ความรู้ คำแนะนำแก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านทันทีเมื่อมีปัญหาด้านการเกษตร การฝึกอบรมด้านการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการเยี่ยมเยียนหรือดูแลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และนำอาสาสมัครเกษตรกรไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานมากขึ้นตามไปด้วย

2.4.3 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเชิด ชื่นฤดี (2548:72) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัททรูคอร์ปอเรชั่น พบว่าความพึงพอใจมีผลต่อการปฏิบัติงาน

จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน มีผลเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน นั่นคือถ้าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน โดยอาจพึงพอใจต่อระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่ พึงพอใจต่อนโยบายของรัฐบาล หรือพึงพอใจที่ได้รับผลตอบแทน จะส่งผลให้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานมากขึ้น ตามไปด้วย

2.5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีในภาพรวมระดับน้อย ได้แก่ ปัญหาในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน เกิดจากการที่ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลที่มากเกินไป แบบฟอร์มการจัดเก็บไม่ชัดเจน และไม่มีค่าตอบแทนในการจัดเก็บข้อมูล ดังนั้นการจัดการเรื่องการออกแบบการจัดเก็บข้อมูลจึงควรมีการกำหนดกรอบให้ชัดเจน กระชับ ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน และปัญหาอีกด้านคือ การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน เกิดจากตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมการประชุมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร อาจเป็นผลมาจากตัวอาสาสมัครเกษตรเอง มีงานหลักที่เป็นอาชีพการเกษตรและเป็นอาสาอื่น ๆ หรือผู้นำหมู่บ้านในหลายตำแหน่งมากเกินไปจึงไม่มีเวลาในการเข้าร่วมการประชุมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีข้อเสนอแนะส่วนมากคือเรื่องกำหนดแบบฟอร์มในการรายงานข้อมูลให้มีความชัดเจน มีค่าตอบแทนหรือสวัสดิการในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประสานงานกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและอาสาสมัครเกษตรอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 68) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดร้อยละ 36.6 คือกิจกรรมพัฒนาการเกษตรที่ได้รับไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาคือการทำงานที่ไม่มีแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลการผลิตพืชและกำหนดรายงานที่ชัดเจน และมีข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน คือให้มีการฝึกอบรมเกษตรหมู่บ้านบ่อยครั้งและต่อเนื่อง รองลงมาคือเสนอให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ในภาพรวม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถนำบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากกรมส่งเสริมการเกษตรทั้ง 4 บทบาท ไปปฏิบัติในพื้นที่ได้ในระดับมาก โดยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1) ในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยอาจใช้กิจกรรมที่มีส่วนร่วมและให้อาสาสมัครเกษตรมีส่วนได้รับผลประโยชน์ควบคู่กันไป

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมให้อาสาสมัครเกษตรได้รับทราบข้อมูล/ข่าวสารด้านการเกษตร เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การได้รับทราบข้อมูล/ข่าวสารด้านการเกษตรจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3) ควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตามสมควร เช่น เบี้ยเลี้ยง และค่าน้ำมันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานจะส่งผลให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น

4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องส่งเสริมให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกิดความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ถ้าสร้างความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านก็จะทำให้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรเพิ่มมากขึ้น

5) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรให้การสนับสนุนและการติดตาม ดูแล การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรู้สึกมีกำลังใจจะส่งผลให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) สร้างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรุ่นใหม่ และพัฒนาให้เป็น Smart Farmer ต้นแบบ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้แก่เกษตรกรในชุมชนและนอกชุมชนได้ อันนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

7) ควรกำหนดแบบฟอร์มการจัดเก็บและการรายงานข้อมูลการเกษตรที่ชัดเจน ให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พร้อมสร้างความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวอย่างชัดเจน และทั่วถึง

8) ควรมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อสนับสนุนในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

9) ควรมีการให้การสนับสนุนการปฏิบัติงาน การให้ความรู้ คำแนะนำแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทันทีเมื่อมีปัญหาด้านการเกษตร พร้อมทั้งนำอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

10) ในการส่งเสริมหรือการถ่ายทอดความรู้ให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาจใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ เป็นช่องทางในการส่งเสริม หรือการจัดประชุมก็ได้

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับความเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อหาข้อเด่นและข้อด้อยของการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอันจะนำมาสู่แนวทางปรับปรุงแก้ไข

3.2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เหมาะสมกับสถานการณ์ หรือ สภาพชุมชน ของแต่ละท้องถิ่น จะทำให้ได้รับการสนับสนุนและร่วมมือจากคนในชุมชนในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น

3.2.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอบรมและดูงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการถ่ายทอดประสานงานที่ดี และตรงตามวัตถุประสงค์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527) *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2554) “ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์” ประกาศ ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2554
- กฤษฎา ช้องพูน (2551) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรในการบริหารจัดการน้ำชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาโคมน้อย จังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- กันยา สุวรรณแสง (2536) *จิตวิทยาทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ร่วมสาส์น
- กัมปภัช แก้วมีศรี (2545) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เกศรา อุดลยพิจิตร (2533) “การยอมรับบทบาทพัฒนากรเขตชานเมือง: การศึกษาเปรียบเทียบการคาดหวังบทบาทพัฒนากร โดยพัฒนากรและโดยคณะกรรมการสภาตำบล” วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- เกสร สวนศรี (2552) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านจังหวัดสิงห์บุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตร (2551) *คู่มืออาสาสมัครเกษตร* กรุงเทพมหานคร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- งามพิศ สัตย์สงวน (2538) *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ธรรมสภา
- จ่านงค์ อภิวัฒนสิทธิ์ (2543) *สังคมวิทยา* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2553) “วิธีการส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 8 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชาติรี จันทร์ตา (2552) “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- คำรี ชาวพะเยาว์ (2554) “การมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนา ที่ดิน จังหวัดพะเยา” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ทัศนีย์ บุญเกล้า (2554) ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัด นครพนม วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ธงชัย สันติวงษ์ และ ชัยยศ สันติวงษ์ (2548) *พฤติกรรมบุคคลภายในองค์กร* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ประชุมช่าง
- ธวัชชัย กฤติรัชตนันต์ (2553) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ หมอดินอาสาประจำตำบล ในจังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร มหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นที ขลิบทอง (2543) “การสร้างผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการ ส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 12 หน้า 89 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- นพ ศรีบุญนาถ (2545) *พฤติกรรมมองการณ์* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สุตรไพศาล
- นัญจกัศ มธูรส (2549) “การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านในค่ายนวมินทรราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ปัญหาพิเศษปริญญา รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

- บุญเชิด ชื่นฤดี (2548) “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกรณีศึกษา บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารธุรกิจ (การจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544) “แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน้าที่ 1 หน้า 26-27 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟูง และคณะ (2548) สังคมและวัฒนธรรม พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556) “แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน้าที่ 4 นนทบุรี สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พนิดา โวทานัง (2542) “ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลต่อระบบนิเทศงานสาธารณสุข : กรณีศึกษาของจังหวัดราชบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- พรชูลีย์ นิลวิเศษ (2545) “ผู้นำและการเป็นผู้นำในองค์กร” อ้างใน พัชราภรณ์ แก้วน้ำใส (2546) “บทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พรทิพย์ อุดมสิน (2556) “การเป็นผู้นำและมนุษยสัมพันธ์ และจิตวิทยาสำหรับเกษตรกร” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการเป็นผู้นำและมนุษยสัมพันธ์ และจิตวิทยาสำหรับเกษตรกร* หน้าที่ 10 หน้า 10-12 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- พัชราภรณ์ แก้วน้ำใส (2546) “บทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- มณีวรรณ ต้นไทย (2553) “พฤติกรรมกรทำให้บริการของเจ้าหน้าที่กองควบคุมสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาต่อประชาชนผู้มาติดต่อ” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- รัตติยา โตศรีพลับ (2548) “การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- ราชบัณฑิตยสถาน (2537) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
- _____. (2546) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542* กรุงเทพมหานคร นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์
- _____. (2535) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
- ลลิตา เสนกรรหา (2552) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ (H1N1) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาสาธารณสุขศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วรจิตร หนองแก (2548) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามชนบทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วิเชียร วิทยาอุดม (2551) *พฤติกรรมองค์กร* พิมพ์ครั้งที่4 กรุงเทพมหานคร ธนัชการพิมพ์
- วินิจ เกตุขำ และ คำเพชร ฉัตรสุกสกุล (2552) *กระบวนการกลุ่มศึกษา* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- วิภาดา คุปตานนท์ (2551) *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร:เทคนิคการจัดการสมัยใหม่* พิมพ์ครั้งที่ 3 ปทุมธานี มหาวิทยาลัยรังสิต
- วิวัฒน์ ภูพร้อม นิสากร ลีชาญพานิชยกิจ และนริษรา โสมณวัตร์ (2555) "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี" ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 9 วันที่ 6 – 7 ธันวาคม 2555* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน หน้า 1321
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2543) *การบริหารการโฆษณาและการส่งเสริมการตลาด* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์พัฒนศึกษา

- สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2527) *ทฤษฎีและการปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร
อักษรพัฒนาพาณิชย์
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ จำกัด คีวงสุวรรณ และชิตีพงษ์ ธรรมนุสร (2522) *จิตวิทยาสังคม* นนทบุรี
ชัยศิริการพิมพ์
- สมศักดิ์ เผ่าสอน (2548) *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัคร
สาธารณสุข อำเภอสีชะงุมิ จังหวัดสุรินทร์ วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*
- สัมพันธ์ พันธุ์พุกภัย. (2541) *สถิติประยุกต์เพื่อการวิจัย* ขอนแก่น ขอนแก่นการพิมพ์
- สาโรจน์ ไสยสมบัติ (2534) “ความพึงพอใจในการทำงานของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด” *ปริญญาบัตรศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม*
- สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี (2556) “สถิติการเกษตรจังหวัดชลบุรี ปี 2555/2556” (อัดสำเนา)
- สำนักงานจังหวัดชลบุรี (2556) “ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดชลบุรีปี 2555/2556” (อัดสำเนา)
- สุชาดา นิภานันท์ (2553) *พฤติกรรมองค์กร พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สุภาจำกัด*
- สุดา ภิรมย์แก้ว (2541) *มนุษย์กับสังคม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุทธิชาติ อามาศย์หิน (2543) “ความพึงพอใจของเกษตรกรในการบริการการตลาดข้าวของตลาดกลาง
ผลิตผลเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดอุดรธานี” *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น*
- สุนทร วงศ์ไวยสุวรรณ และวารภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ (2554) *ผู้นำและการจูงใจ ใน เอกสารการสอน
ชุดวิชาองค์การและการจัดการทรัพยากรมนุษย์* หน่วยที่ 5 หน้า 5 – 5 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- สุพล ธนุรักษ์ (2540) “ความพึงพอใจของเกษตรกรในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งแบบครบวงจร : ศึกษา
เฉพาะกรณีจังหวัดนครปฐม” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
สังคมและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- สุพัตรา สุภาพ (2540) *สังคมวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 19* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตร
หมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี” *วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*

- แสงจันทร์ ศรีทะวงษ์ (2540) “ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานโดย
 อาสาสมัครสาธารณสุขในจังหวัดร้อยเอ็ด” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาเวชศาสตร์ชุมชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หลุย จำปาเทศ (2533) จิตวิทยาการจูงใจ กรุงเทพมหานคร สามัคคีสาส์น
- อภิสิทธิ์ บุญเกิด (2553) “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร
 สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์
 ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม
 มหาวิทยาลัยบูรพา
- อมรมิตร มงคลเคหา (2552) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร
 สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านนิเวศน์ อำเภอรวิชัยบุรี
 จังหวัดร้อยเอ็ด” การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- อุทัย หิรัญโต (2526) *สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา มานุษยวิทยา* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- เอกรินทร์ โปตะเวช (2551) “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่
 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย”
 วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- Davis, K., & Newstrom, J.W. (1989) *Human Behavior At Work*. 8th editors อ้างถึงใน วิชาดา
 คุปตานนท์ (2551) *การจัดการและพฤติกรรมองค์การ : เทคนิคการจัดการสมัยใหม่*
 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร ส เจริญการพิมพ์
- Good, c. V. (Ed.). (1973). *Dictionary of education* .3rded. New York: McGraw-Hill.
- Robbins, S. (1998) *Organizational Behavior*. New Jersey : Prentice-Hall อ้างถึงใน วิชาดา
 คุปตานนท์ (2551) *การจัดการและพฤติกรรมองค์การ:เทคนิคการจัดการสมัยใหม่*
 พิมพ์ครั้งที่ 3 ปทุมธานี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต
- Sarbin Theodore (1972) *Internationnal Encyclopecia of the Social Sciences Vol. 13 and 14* New
 York. Pp 546
- Vroom, V. H. (1990). *Manage people not personnel: Motivation and performance appraisal*.
 Boston: Harvard Business School Press.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของตอนที่ 2 ปัจจัยการได้รับสนับสนุนการ
ปฏิบัติงานจากหน่วยงาน

		n = 20
ตัว แปร	หัวข้อ	Alpha If item deleted
1. การได้รับการสนับสนุนด้านความรู้		
B1	1.1 การได้รับความรู้จากการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมการเกษตรจาก เกษตรตำบล	0.893
B2	1.2 การได้รับความรู้จากการพูดคุยและขอคำแนะนำจากเกษตรตำบล	0.895
B3	1.3 การได้รับความรู้จากการเขียนเขียนหรือดูแลการปฏิบัติงานจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ	0.890
B4	1.4 การได้รับความรู้จากการไปทัศนศึกษา และดูงานการพัฒนาด้าน การเกษตรต่าง ๆ	0.905
2. การได้รับการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต		
B5	2.1 การได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	0.904
3. การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการปฏิบัติงาน		
B6	3.1 การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานปกครองส่วน ท้องถิ่น	0.893
B7	3.2 การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานส่งเสริม การเกษตร	0.909
B8	3.3 การได้รับค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน	0.903
4. การได้รับการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์		
B9	4.1 การได้รับการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ในการส่งเสริมการเกษตร	0.895
Alpha = 0.909		

ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของตอนที่ 2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตาม
บทบาทหน้าที่

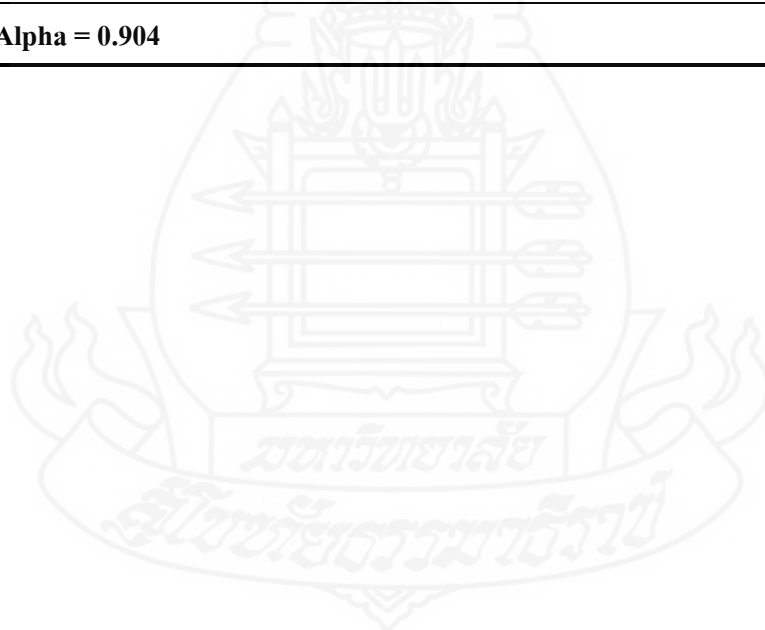
		n = 20
ตัว แปร	หัวข้อ	Alpha If item deleted
B10	1. การเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทำให้ได้การยอมรับนับถือจากเพื่อน บ้านเป็นอย่างดี	0.888
B11	2. การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทำให้มีโอกาสในการพัฒนา ตนเอง	0.887
B12	3. ความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	0.885
B13	4. การมีสวัสดิการทำให้ต้องการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	0.903
B14	5. การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจะสามารถทำให้เกษตรกรใน ชุมชนพัฒนาได้ดี	0.882
B15	6. การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทำให้ได้รับการสนับสนุน งบประมาณจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	0.898
B16	7. การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทำให้ได้รับการสนับสนุน ปัจจัยการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	0.873
B17	8. การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทำให้ได้รับความรู้ทาง การเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	0.903
B18	9. การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทำให้ได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	0.884
Alpha = 0.901		

ตารางภาคผนวกที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน
ตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

		n = 20
ตัว แปร	หัวข้อ	Alpha If item deleted
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน		
C1	1.1 การรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรภายในหมู่บ้าน	0.896
C2	1.2 การช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุงข้อมูล	0.892
C3	1.3 การช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านทราบเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	0.898
C4	1.4 การช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจเอกสารการรับขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	0.904
2. การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน		
C5	2.1 การดำเนินการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน	0.895
C6	2.2 การเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผน	0.899
C7	2.3 การเสนอแผนงานและปัญหาทางด้านการเกษตรในเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	0.893
3. การถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน		
C8	3.1 การสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขาและเกษตรกรในหมู่บ้าน	0.902
C9	3.2 การช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่/วิทยากร มาให้ความรู้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน	0.890
C10	3.3 การเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการ	0.897

ตารางภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

		n = 20
ตัว แปร	หัวข้อ	Alpha If item deleted
4. การติดตามสถานการณ์การเกษตรและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
C11	4.1 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชจากภัยพิบัติ ธรรมชาติ	0.902
C12	4.2 การประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษา แก่ ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ	0.894
C13	4.3 การดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยการให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่และ รวบรวมหลักฐานเบื้องต้น	0.893
Alpha = 0.904		

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านใน
จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คำตอบในแบบสอบถามนี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้ตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริง

2. เลขที่แบบสอบถามมีไว้เพื่อการติดตามแบบสอบถามเท่านั้น

3. แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ปัจจัยการได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 3 การปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมายถูกในวงเล็บ (✓) หน้าข้อความที่ต้องการ
และหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง (.....) ของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางสังคม และเศรษฐกิจ

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา
 - () 3.1 ไม่ได้รับการศึกษา
 - () 3.2 ได้รับการศึกษา
 - () 3.2.1 ประถมศึกษา
 - () 3.2.2 มัธยมศึกษาตอนต้น
 - () 3.2.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช.
 - () 3.2.4 อนุปริญญา, ปวส.
 - () 3.2.5 ปริญญาตรี
 - () 3.2.6 อื่น ๆ (ระบุ)
4. การประกอบอาชีพ
 - () 4.1 อาชีพหลัก
 - () 4.1.1 เกษตรกรรม
 - () 4.1.2 ค้าขาย
 - () 4.1.3 รับจ้าง
 - () 4.1.4 รับราชการ
 - () 4.1.4 อื่น ๆ ระบุ.....
 - () 4.2 อาชีพรอง (ถ้ามี)
 - () 4.2.1 เกษตรกรรม
 - () 4.2.2 ค้าขาย
 - () 4.2.3 รับจ้าง
 - () 4.2.4 อื่น ๆ ระบุ.....
5. จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน

6. รายได้ของครัวเรือนต่อปี

6.1 รายได้จากการทำงานอาชีพภาคการเกษตร..... บาทต่อปี

6.2 รายได้จากประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรบาทต่อปี

7. พื้นที่ทำการเกษตร

7.1 ของตนเอง หรือพื้นที่ที่ไม่ต้องเสียค่าเช่า..... ไร่

7.2 เช่า.....ไร่

8. ดำรงตำแหน่งด้านผู้นำชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 8.1 ไม่เป็น 8.2 เป็น 8.2.1 กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/ สารวัตรกำนัน 8.2.2 สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./ เทศบาล 8.2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน 8.2.4 อื่น ๆ (ระบุ).....

9. นอกจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแล้วท่านยังเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น ๆ หรือไม่

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 9.1 ไม่เป็น 9.2 เป็น 9.2.1 อาสาสมัครปศุสัตว์ 9.2.2 ประมงอาสา 9.2.3 อาสาสมัครด้านบัญชี 9.2.4 อาสาสมัครสหกรณ์ 9.2.5 เศรษฐกิจการเกษตรอาสา 9.2.6 อาสาสมัครชลประทาน 9.2.7 หมอдинอาสา 9.2.8 อื่น ๆ ระบุ.....

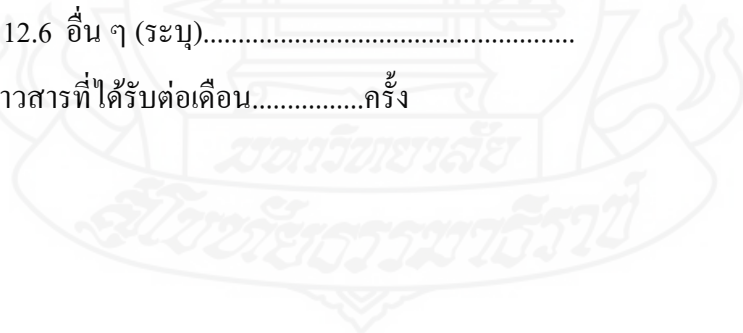
10. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 10.1 ไม่เป็น
- () 10.2 เป็น
- () 10.2.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- () 10.2.2 วิสาหกิจชุมชน
- () 10.2.3 กลุ่มเกษตรกร
- () 10.2.4 สภาเกษตรกร
- () 10.2.5 เกษตรหมู่บ้าน
- () 10.2.6 ธ.ก.ส.
- () 10.2.7 อื่น ๆ ระบุ.....

11. สาเหตุที่ทำให้ท่านเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 12.1 มีความรักและศรัทธาในการเป็นเกษตรหมู่บ้าน
- () 12.2 ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร
- () 12.3 ได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน
- () 12.4 ได้รับการขอร้องจากผู้นำหมู่บ้าน, ชุมชน
- () 12.5 ได้รับการขอร้องจากเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร
- () 12.6 อื่น ๆ (ระบุ).....

12. จำนวนข่าวสารที่ได้รับต่อเดือน.....ครั้ง

13. แหล่งข้อมูลและระดับการรับรู้ข้อมูลทางด้านการประกอบอาชีพการเกษตร

แหล่งข้อมูล	ไม่ได้รับ	ระดับการรับรู้ข้อมูล				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. สื่อบุคคล						
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร						
1.2 ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.						
1.3 เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู, กศน.						
1.4 เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน						
1.5 เจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชน ต่างๆ						
1.6 อื่น ๆ ระบุ.....						
2. สื่อมวลชน						
2.1 หนังสือพิมพ์						
2.2 วารสารทางการเกษตร						
2.3 แผ่นพับ						
2.4 โปสเตอร์						
2.5 วิทยุกระจายเสียง						
2.6 โทรทัศน์						
2.7 อื่น ๆ ระบุ.....						
3. สื่อกิจกรรม						
3.1 การประชุม						
3.2 การฝึกอบรม						
3.3 การสัมมนา						
3.4 อื่น ๆ ระบุ.....						

2.2 ท่านเห็นด้วยกับแรงงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ในประเด็นต่างๆ

ต่อไปนี้ในระดับใด

1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง

4 = มาก 5 = มากที่สุด

ข้อ ที่	แรงงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	ระดับแรงงใจ				
		1	2	3	4	5
1	การเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทำให้ได้การยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี					
2	เมื่อท่านเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทำให้ท่านมีโอกาสในการพัฒนาตนเอง					
3	ท่านมีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน					
4	การมีสวัสดิการทำให้ท่านต้องการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน					
5	ท่านคิดว่าการปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจะสามารถทำให้เกษตรกรในชุมชนพัฒนาได้ดี					
6	การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทำให้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
7	การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทำให้ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
8	การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทำให้ได้รับความรู้ทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
9	การปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทำให้ได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					

**ส่วนที่ 3 การปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน**

**3.1 ท่านได้มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหรือไม่ และท่านมี
ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับใด**

1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง
4 = มาก 5 = มากที่สุด

บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ไม่ ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ระดับความพึงพอใจต่อการ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่				
			1	2	3	4	5
1. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร ของหมู่บ้าน							
1.1 ท่านรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูล ทะเบียนเกษตรกรภายในหมู่บ้าน							
1.2 ท่านช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของ เอกสารหลักฐานการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และปรับปรุงข้อมูล							
1.3 ท่านช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรใน หมู่บ้านทราบเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)							
1.4 ท่านช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจเอกสาร การรับขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)							
2. การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน							
2.1 ท่านดำเนินการรวบรวมข้อมูลปัญหาความ ต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และ เกษตรกรในหมู่บ้าน							
2.2 ท่านเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเสนอข้อมูล การเกษตรในเวทีจัดทำแผน							
2.3 ท่านเสนอแผนงานและปัญหาด้านการเกษตร ในเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน							

บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่				
			1	2	3	4	5
3. การในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไข ปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน							
3.1 ท่านสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกร จากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกร ในหมู่บ้าน							
3.2 ท่านช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่/วิทยากร มาให้ความรู้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน							
3.3 ท่านเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการ ถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการและวิทยากร							
4. การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน และรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง							
4.1 ท่านเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลง ศัตรูพืชระบาด ภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติใน หมู่บ้าน							
4.2 ท่านประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการ เตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความ ช่วยเหลือและสำรวจพื้นที่ประสบภัย							
4.3 ท่านดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดย การให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่และรวบรวมหลักฐาน เบื้องต้น							

ส่วนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

4.1 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ประเด็น ปัญหา	ไม่มี	มี (ระดับปัญหา)			ข้อเสนอแนะ
		น้อย	ปาน กลาง	มาก	
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้าน การเกษตรของหมู่บ้าน					
1.1 ไม่ทราบว่าจะต้องมีการเก็บข้อมูลต่างๆ					
1.2 หน่วยงานไม่มีการกำหนดแบบฟอร์มการ จัดเก็บและการรายงานข้อมูลที่ชัดเจน					
1.3 ข้อมูลที่ให้จัดเก็บมีปริมาณมากเกินไป					
1.4 ไม่ได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน					
1.5 อื่น ๆ ระบุ					
2. การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับ หมู่บ้าน					
2.1 ตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไม่มีเวลาในการ เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร					
2.2 ไม่เข้าใจกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร					
2.3 ไม่ทราบข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร					
2.4 ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่					
2.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนา การเกษตรของหมู่บ้าน					
2.6 อื่น ๆ ระบุ					

ประเด็น ปัญหา	ไม่มี	มี (ระดับปัญหา)			ข้อเสนอแนะ
		น้อย	ปาน กลาง	มาก	
3. การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการ แก้ไขปัญหของเกษตรกรในหมู่บ้าน					
3.1 ขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน					
3.2 เกษตรกรในหมู่บ้านไม่ยอมรับ หรือไม่เชื่อถือ					
3.3 กิจกรรมการพัฒนาการเกษตร ไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของเกษตรกร					
3.4 อื่น ๆ ระบุ					
4. การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน และรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง					
4.1 ขาดความรู้เรื่อง โรค-แมลงศัตรูพืช					
4.2 ขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการทำงาน					
4.3 เกษตรกรมักไม่เชื่อคำเตือน					
4.4 อื่น ๆ ระบุ					

4.2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นอย่างดี

นายระพีภัทร์ เสริมสุขจิระ โชติ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ
วัน เดือน ปีเกิด	29 พฤศจิกายน 2521
สถานที่เกิด	อำเภอพนัสนิคม
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เทคโนโลยีการเกษตร) สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี ปี พ.ศ. 2545
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

